

Viera Hajnovičová*

Vývoj ekonomiky z pohľadu hospodárenia inštitucionálnych sektorov (v rokoch 2006-2008)

1. Úvod¹

Cieľom práce je analyzovať vývoj ekonomiky SR z pohľadu jednotlivých inštitucionálnych sektorov, a to predovšetkým v období po roku 2005 do roku 2008. Práca nadväzuje na výsledky analýzy spred dvoch rokov, ktorá zahrnovala vývoj ekonomiky od roku 1995 do roku 2005 [1]. Motiváciou pre takto zameranú analýzu je skutočnosť, že v uvedenom období sa skončila konjunktúrna fáza ekonomického cyklu - akceleroval vývoj z predošlého obdobia a v roku 2008 sa prejavili prvé príznaky spomalenia rastu ekonomiky.

Analýza začína hodnotením celkového vývoja ekonomiky SR, t.j. ekonomického prostredia, v ktorom prebiehalo hospodárenie jednotlivých sektorov.

V ďalších častiach postupne analyzujeme vývoj bežných transakcií a kapitálových transakcií inštitucionálnych sektorov ekonomiky, ktoré podstatným spôsobom ovplyvnili výsledok ich hospodárenia vyjadrený bilancujúcimi položkami sektorových účtov, ako je disponibilný dôchodok, čisté úspory, deficit/prebytok sektora. Analyzujeme štyri rezidentské sektory (sektor nefinančných korporácií, finančných korporácií, sektor verejnej správy a sektor domácností) a sektor zahraničia, ktorý zaznamenáva transakcie medzi rezidentskými a nerezidentskými inštitucionálnymi jednotkami.

Analýza je postavená na údajoch národných účtoch. Pre analýzu sektorov boli použité údaje sektorových účtov prevzaté z databázy Eurostatu, ktoré boli revidované v septembri 2009. Údaje sú v bežných cenách. Pri hodnotení vývoja ekonomiky ako celku používame aj údaje o HDP a jeho komponentoch v stálych cenách. Údaje sú v novej mene – v eurách.

2. Vývoj ekonomiky

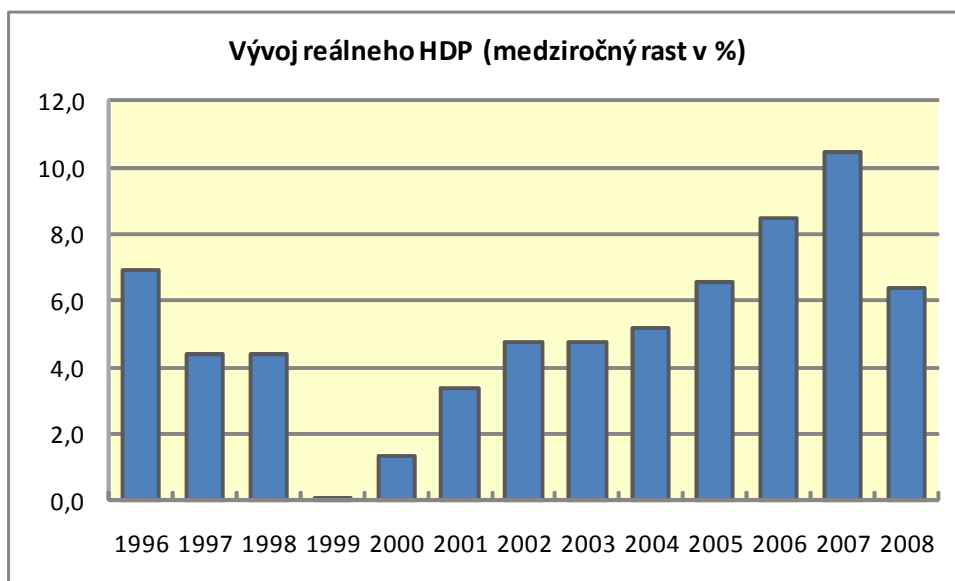
Hospodárenie jednotlivých inštitucionálnych sektorov ekonomiky v rokoch 2006-2008 prebiehalo v priaznivom ekonomickom prostredí.

¹ *Ing. Viera Hajnovičová, PhD., PÚ SAV, Šancová 56, 811 05 Bratislava. Práca bola vypracovaná v rámci projektu VEGA 2/0213/09.

Po roku 2005 pokračoval ešte dva roky dynamický rast ekonomiky, keď ekonomika zrýchľovala v roku 2006 o 1,8 p.b a v nasledujúcom roku o ďalšie 2 p.b. Rast ekonomiky v roku 2007 o 10,4% predstavoval doteraz maximálny ročný prírastok za celé nami sledované obdobie, t.j. od roku 1995. Rozbiehajúca svetová finančná kríza nemala v týchto rokoch ešte dopad na vývoj slovenskej ekonomiky. Až v priebehu roka 2008 sa vplyv vonkajšieho prostredia začal prejavovať na spomaľovaní rastu ekonomiky (až na 2,5% v poslednom štvrtroku) a ročný ekonomický rast v priemere spomalil o 4,1 p.b., t.j. na 6,3%.

Vývoj HDP z pohľadu celého obdobia 1995-2008 zaznamenáva graf 2.1. Z neho vidieť, že po spomaľení rastu ekonomiky až na nulu v roku 1999, nasledovalo obdobie stabilizácie ekonomiky (2000-2001), obdobie zrýchlenia rastu ekonomiky na úroveň 4-5% (2002-2004), obdobie akcelerácie rastu ekonomiky (2005-2007) a spomaľenie rastu v roku 2008 v dôsledku rozbiehajúcej sa hospodárskej krízy.

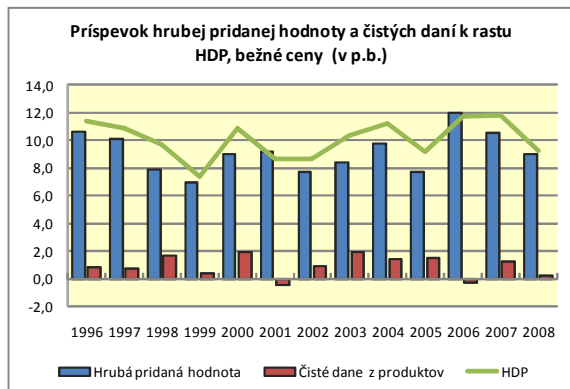
Graf 2.1

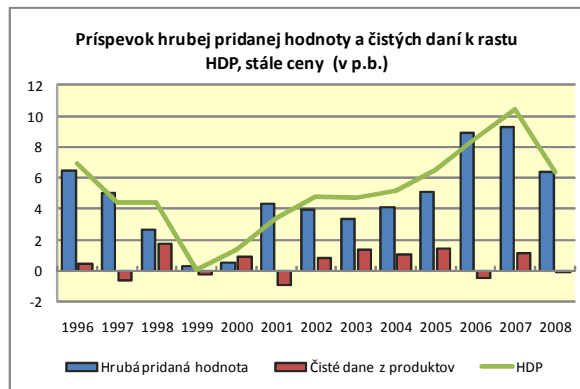
Pri analýze vývoja HDP z produkčnej stránky analyzujeme vytvorenú pridanú hodnotu v odvetviach ekonomiky (tabuľka 2.1) a výber čistých daní z produktov. Podstatný podiel na vytvorení HDP tvorí samozrejme hrubá pridaná hodnota (v bežných cenách v rozmedzí 89-91%), čisté dane z produktov (daň z pridanej hodnoty, spotrebné dane a dane z dovozu) sa na vývoji HDP podieľajú nižšou mierou. Ako vidieť z grafu 2.2 a 2.3 na rýchlom raste HDP

v roku 2006 sa čisté dane z produktov nepodieľali. V minulom období podobná situácia nastala aj v roku 1997, 1999 a 2001 (v stálych cenách), a v roku 2001² (v bežných cenách).

Graf 2.2

Graf 2.3

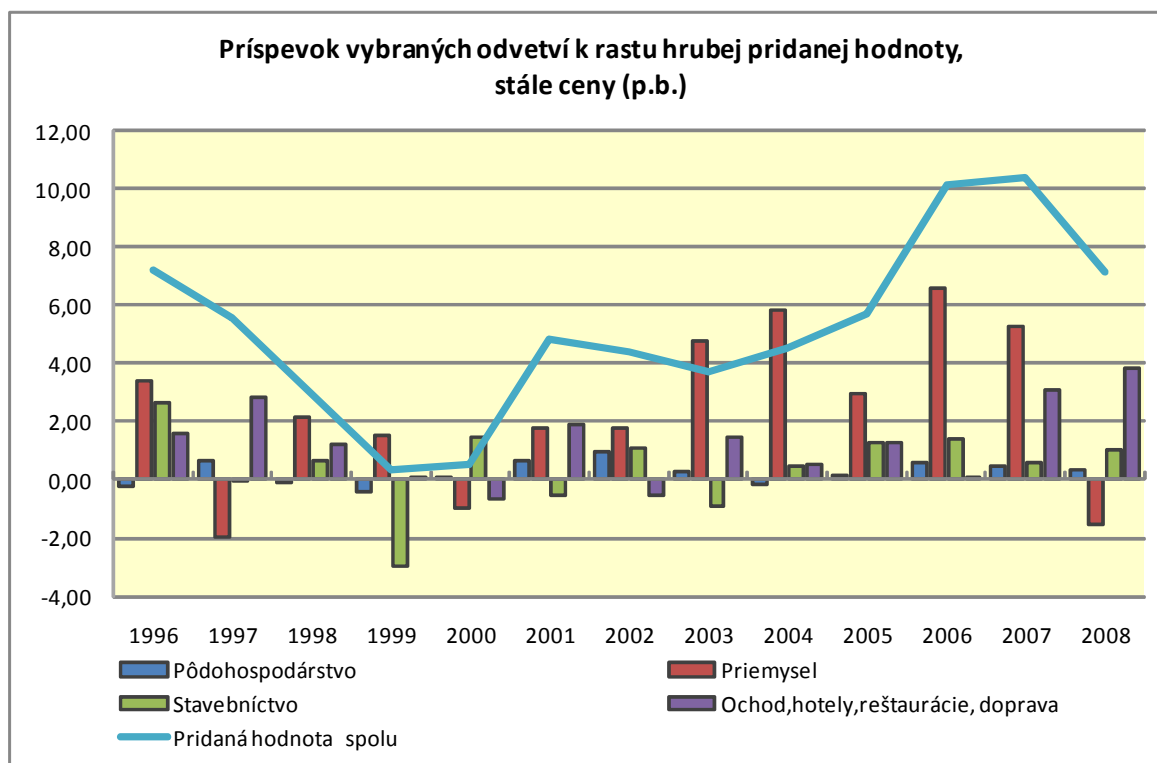

Z jednotlivých odvetví k prudkému rastu pridanej hodnoty v rokoch 2006-2007 (cez 10% ročne) najvyššou mierou prispeli odvetvia priemyselnej výroby (viac ako 6,6 p.b.), tiež stavebníctvo (1,4 p.b.). V roku 2007 sa popri priemyselnej výrobe (5,3 p.b.) na rýchlom raste pridanej hodnoty ekonomiky podieľala významne aj skupina odvetví zahrňujúca obchod, hotely, reštaurácie a dopravu (3,1 p.b.). Zníženie objemu pridanej hodnoty v priemyselnej výrobe v roku 2008 oproti predchádzajúcemu roku (príspevok -1,5 p.b.) znamenalo spomalenie rastu pridanej hodnoty ekonomiky o 3,2 p.b., t.j. na 7,2% ročne. Naopak, rast pridanej hodnoty v roku 2008 podporil rýchly rast pridanej hodnoty odvetví obchodu, reštaurácií hotelov a dopravy, a tiež stavebníctva.

Ako vidieť z grafu 2.4, na zrýchľovaní rastu ekonomiky v rokoch 2003-2007 mal podiel najmä priemysel, v období stabilizácie ekonomiky (2001-2003) aj odvetvia obchodu, reštaurácií, dopravy, stavebníctva.

² Nižšie hodnoty čistých daní pri raste ekonomiky môžu byť spôsobené aj ich úpravou vzhľadom na časový posun (akualizácia), alebo započítaním vyšších objemov skrytej ekonomiky v danom roku.

Graf 2.4

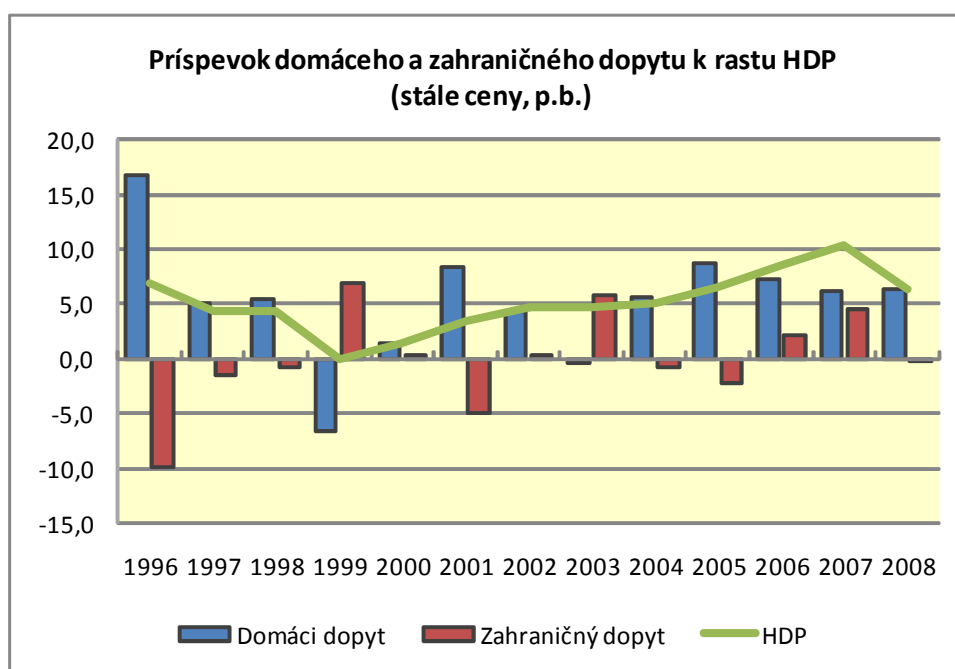

Pri analýze vývoja HDP z dopytovej stránky hodnotíme vývoj a príspevok jednotlivých zložiek domáceho dopytu a zahraničného dopytu (tabuľka 2.2).

Pozitívne vo vývoji v rokoch 2006-2007 bolo, že na rýchlom raste ekonomiky sa popri raste domáceho dopytu významne podieľal aj rastúci zahraničný dopyt. Príspevok zahraničného dopytu v týchto rokoch predstavoval 2,2 až 4,6 p.b. Vývoz v roku 2006 vzrástol o 21% oproti roku 2005, na čom malo podiel rozšírenie výroby v automobilovom priemysle, ale tiež elektrotechnický priemysel, chemický priemysel. Dovoz sledoval dynamiku vývozu, ale len s rastom 17,7% ročne. V nasledujúcom roku rast vývozu a s ním aj rast dovozu spomalil na 13,8%. resp. 8,9% ročne. Svetová hospodárska kríza a jej dopad na slovenskú ekonomiku sa prejavili v roku 2008 v rýchlom znižovaní zahraničného dopytu, čo malo za následok spomalenie výroby v rade priemyslových podnikov, ktorých produkcia smeruje hlavne na vývoz. Išlo nielen o výrobu, ktorá prechádza tzv. režimom zušľachtenia, ale aj o výrobu výrobkov domácej produkcie. Rast vývozu spomalil o 10,6 p.b., t.j. na 3,2 %. Spomalil aj dovoz, hlavne dovoz výrobkov pre medzispotrebu, na 3,3%, čím sa kladný príspevok zahraničného dopytu, pozorovaný v predchádzajúcich dvoch rokoch, vynuloval. Ako vidieť z grafu 2.5, kladný príspevok zahraničného dopytu bol zaznamenaný ešte v roku 2003, kedy

sa prílevom priamych zahraničných investícií do automobilového a elektrotechnického priemyslu výrazne posilnila exportná výkonnosť ekonomiky. V roku 1999 bol kladný príspevok zahraničného dopytu dosiahnutý najmä výrazným obmedzením dovozu pre konečnú spotrebu.

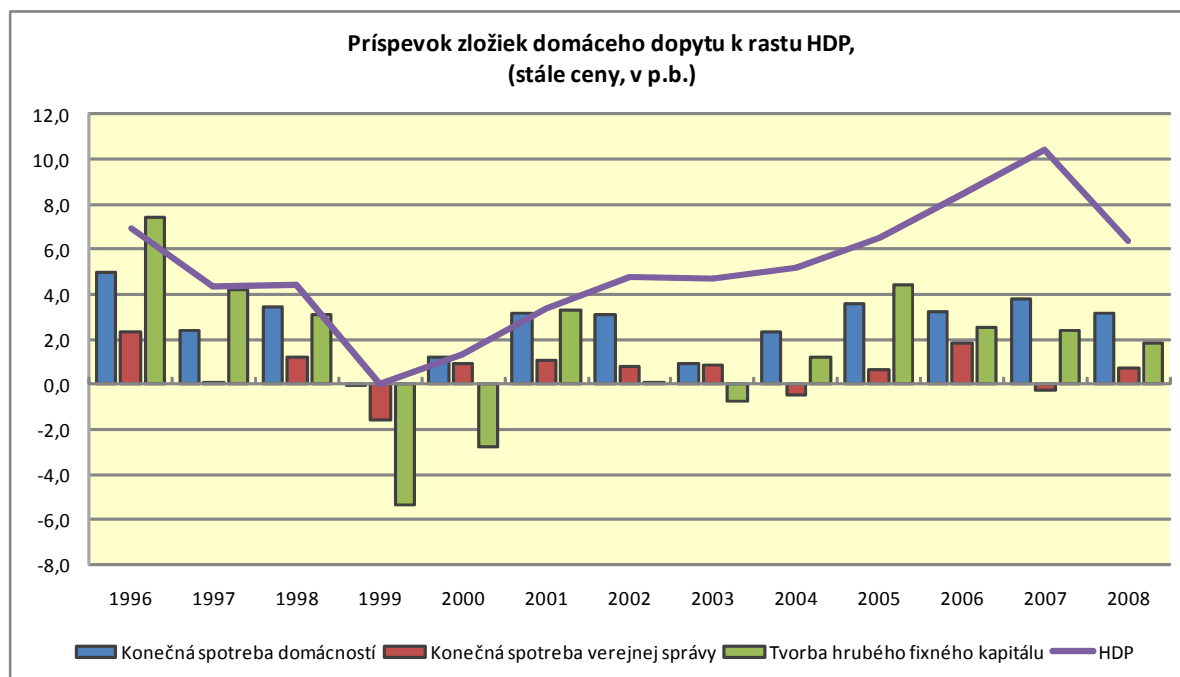
Graf 2.5

Ako vyplýva z grafu 2.5, domáci dopyt prispieval k dynamickému rastu ekonomiky najmä v roku 2005 (8,7 p.b.). V rokoch 2006-2007 sa jeho príspevok znižoval.

Zo zložiek domáceho dopytu mal, po konečnej spotrebe domácností, najvýraznejší podiel na dynamickom raste ekonomiky investičný dopyt (graf 2.6). Jeho príspevok v rokoch 2006-2008 bol oproti roku 2005 podstatne nižší (v roku 2005 predstavoval viac ako 4 p.b.) a postupne sa znižoval až na 1,9 p.b. v roku 2008. Konečná spotreba domácnosti prispievala k rastu ekonomiky najvyššou mierou, (od 3,2 p.b. v roku 2006 do 3,8 p.b. v roku 2007). Na vysokom raste ekonomiky v roku 2006 (o 8,5%) sa významne (1,9 p.b.) podieľal aj rast konečnej spotreby verejnej správy, zapríčinený najmä rýchlejšim rastom odmien zamestnancov a medzispotreby.

Graf 2.6

Pohľad na vývoj HDP cez jeho dôchodkovú skladbu, t.j. cez vývoj odmien zamestnancov, čistého prevádzkového prebytku, spotreby fixného kapitálu a čistých daní z produkcie³ (tabuľka 2.3) hovorí, ktoré dôchodky najviac profitovali z rastu ekonomiky.

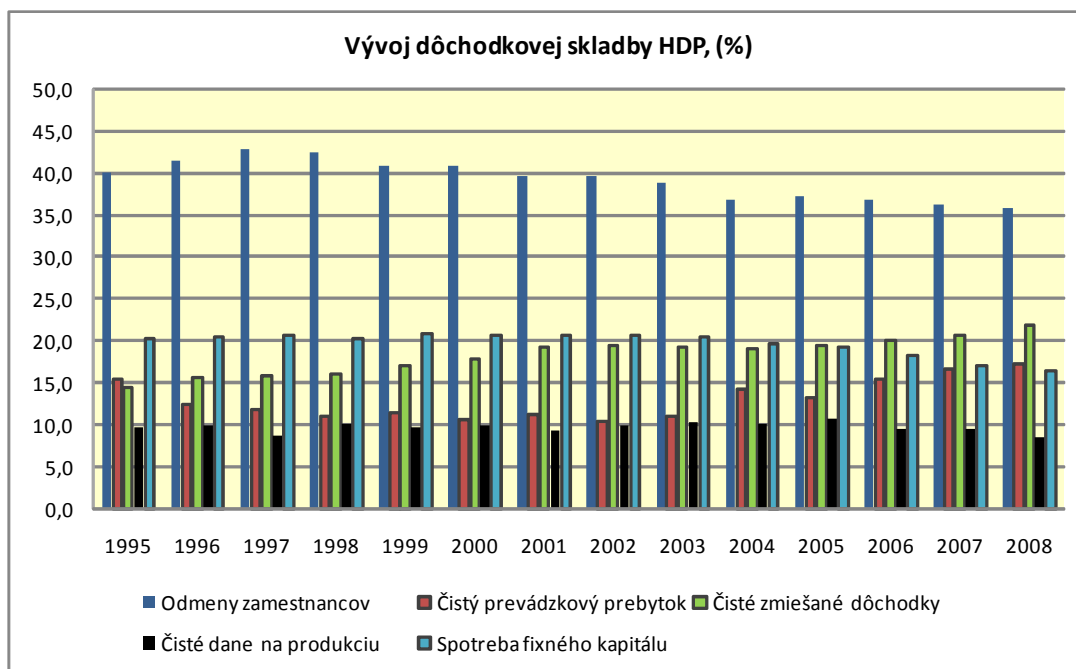
V období, keď ekonomika prudko rástla (2005-2007), rástol súčasne aj podiel čistého prevádzkového prebytku (právnických subjektov) a zmiešaných dôchodkov živnostníkov (vrátane prebytku z imputovanej produkcie v sektore domácností) na HDP, a to z 32,7% v roku 2005 na 39,2% v roku 2008. Na druhej strane v tomto období podiel odmien zamestnancov mierne klesal (z 37,2% na 35,9%). Podiel čistých daní z produkcie v rokoch 2006-2007 bol stabilný, v roku 2008 klesol na 8,5% HDP (graf 2.7). Čiže v období rozmachu najviac získali odmeny kapitálu, kým odmeny za prácu zaostávali. Príjem vlády v podobe daní na produkciu tiež nezodpovedal ekonomickému rozmachu v závere obdobia.

Z pohľadu celého obdobia 1995-2008 vidieť zmenu v dôchodkovej skladbe HDP v prospech prevádzkového prebytku a zmiešaných dôchodkov pri poklese podielu odmien zamestnancov. Podiel čistých daní z produkcie sa dlhodobo udržoval pod hranicou 10% HDP, len v rokoch 2003-2005 sa ich podiel zvýšil nad túto hranicu. Spotreba fixného kapitálu, ktorá stabilne až

³ Tieto údaje sú k dispozícii len v bežných cenách.

do roku 2003 tvorila okolo 20% z HDP, znižovala postupne svoj podiel až na 16,4% v roku 2008.

Graf 2.7

Tabuľka 2.1 Vývoj pridanej hodnoty podľa odvetví (index, ROMR=100, stále ceny)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Pôdohospodárstvo	95,9	113,7	98,5	91,3	102,0	114,1	119,4	105,3	97,5	102,9	111,8	109,2	106,6
Priemysel	111,4	93,7	107,7	105,2	96,8	106,1	106,1	115,9	117,4	107,9	117,2	113,0	96,3
Stavebníctvo	140,0	99,9	107,9	65,6	125,8	92,0	117,3	86,6	107,7	120,9	120,4	107,8	114,0
Ochod,hotely,reštaurácie, doprava	106,6	111,8	104,9	100,1	97,4	107,5	98,0	106,1	102,1	105,3	100,1	114,1	117,0
Finančné sprostredkovanie a nehnuteľnosti	81,9	123,4	98,1	101,8	97,6	99,4	108,2	92,3	98,5	100,0	115,9	104,2	110,5
Verejná správa, školstvo, zdravotníctvo a ost. služby	125,6	106,1	96,1	109,2	106,4	107,3	98,5	101,2	93,8	103,8	102,3	108,2	106,6
Pridaná hodnota spolu	107,2	105,6	103,0	100,3	100,5	104,9	104,4	103,7	104,6	105,7	110,1	110,4	107,2

Zdroj: ŠÚSR

Tabuľka 2.2 Vývoj hrubého domáceho produktu podľa zložiek použitia (index, ROMR=100, stále ceny)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hrubý domáci produkt	106,9	104,4	104,4	100,0	101,4	103,4	104,8	104,7	105,2	106,5	108,5	110,4	106,4
Konečná spotreba domácností	109,5	104,4	106,4	99,9	102,2	105,7	105,5	101,6	104,2	106,6	105,9	107,1	106,1
Konečná spotreba NISD	94,0	79,5	129,5	136,0	103,2	91,9	105,5	110,4	126,9	104,6	99,8	102,0	101,3
Konečná spotreba verejnej správy	111,1	100,3	105,8	92,7	104,6	105,3	103,9	104,1	97,8	103,3	110,2	98,6	104,3
Tvorba hrubého fixného kapitálu	130,1	114,0	109,4	84,3	90,4	112,9	100,2	97,3	104,8	117,6	109,3	108,7	106,8
Domáci dopyt	117,0	104,8	105,1	93,9	101,3	108,2	104,1	99,7	105,5	108,6	107,0	106,0	106,4
Vývoz	98,6	105,8	121,0	112,2	108,9	106,8	105,4	115,9	107,4	110,0	121,0	113,8	103,2
Dovoz	117,3	107,8	119,1	100,4	108,1	113,5	104,4	107,4	108,3	112,4	117,7	108,9	103,3

Zdroj: ŠÚSR

Tabuľka 2.3 Tvorba dôchodkov v ekonomike SR v rokoch 1995-2008, bežné ceny (mil. EUR)

Ukazovateľ	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Odmeny zamestnancov	7 716	8 900	10 238	11 121	11 469	12 696	13 451	14 588	15 760	16 640	18 354	20 221	22 327	24 129
<i>hrubé mzdy</i>	5 953	6 930	8 062	8 756	9 140	10 050	10 703	11 603	12 711	13 718	15 563	17 230	18 975	20 027
<i>príspevky soc. poistenia</i>	1 941	2 237	2 438	2 643	2 648	3 017	3 226	3 567	3 709	3 902	4 257	4 607	5 035	5 745
Čistý prevádzkový prebytok	5 780	6 074	6 606	7 089	8 021	8 871	10 281	10 952	12 311	15 055	16 119	19 543	22 857	26 354
<i>čistý prevádzkový prebytok</i>	2 999	2 692	2 828	2 889	3 205	3 317	3 781	3 815	4 488	6 456	6 482	8 532	10 197	11 628
<i>čisté zmiešané dôchodky</i>	2 781	3 382	3 778	4 200	4 816	5 554	6 500	7 137	7 823	8 599	9 637	11 011	12 660	14 726
Čisté dane na produkciu	1 882	2 140	2 099	2 628	2 725	3 122	3 132	3 633	4 180	4 527	5 298	5 247	5 903	5 724
Spotreba fixného kapitálu	3 929	4 400	4 908	5 316	5 872	6 463	6 991	7 608	8 332	8 906	9 509	10 035	10 461	11 014
Čistý domáci produkt	15 378	17 114	18 943	20 838	22 215	24 689	26 864	29 173	32 251	36 222	39 771	45 011	51 087	56 207
Hrubý domáci produkt	19 307	21 514	23 851	26 154	28 087	31 152	33 855	36 781	40 583	45 128	49 280	55 046	61 548	67 221

Zdroj: ŠÚSR

Tabuľka 2.4 Štruktúra dôchodkov v SR v rokoch 1995-2008, bežné ceny (v %)

Ukazovateľ	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Odmeny zamestnancov	40,0	41,4	42,9	42,5	40,8	40,8	39,7	39,7	38,8	36,9	37,2	36,7	36,3	35,9
<i>z toho hrubé mzdy a platy</i>	30,8	32,2	33,8	33,5	32,5	32,3	31,6	31,5	31,3	30,4	31,6	31,3	30,8	29,8
Čistý prevádzkový prebytok	29,9	28,2	27,7	27,1	28,6	28,5	30,4	29,8	30,3	33,4	32,7	35,5	37,1	39,2
<i>z toho čisté zmiešané dôchodky</i>	14,4	15,7	15,8	16,1	17,1	17,8	19,2	19,4	19,3	19,1	19,6	20,0	20,6	21,9
Čisté dane na produkciu	9,7	9,9	8,8	10,0	9,7	10,0	9,3	9,9	10,3	10,0	10,8	9,5	9,6	8,5
Spotreba fixného kapitálu	20,4	20,5	20,6	20,3	20,9	20,7	20,6	20,7	20,5	19,7	19,3	18,2	17,0	16,4
Hrubý domáci produkt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj: ŠÚSR

3. Hospodárenie inštitucionálnych sektorov

V nasledujúcej analýze sa zameriame na identifikáciu tých transakcií, ktoré významne ovplyvnili výsledok hospodárenia jednotlivých inštitucionálnych sektorov v posledných troch rokoch: 2006-2008. V záverečnom hodnotení každého sektora spätne analyzujeme celé obdobie od roku 1995 do roku 2008, aby sme poukázali na výrazné črty, znaky, ktorými sa jednotlivé etapy sledovaného obdobia líšili. Vychádzame pritom aj z výsledkov analýzy predchádzajúcej štúdie [1], ktoré sme čiastočne revidovali, nakoľko v analýze používame „nové“, revidované údaje národných účtov, ktoré prešli v septembri 2009 komplexnou revíziou. Súčasne všetky používané údaje sú už vyjadrené v novej mene, t.j. v eurách.

Analyzujeme postupne päť inštitucionálnych sektorov: štyri rezidentské sektory (sektor nefinančných korporácií, finančných korporácií, sektor domácností a verejnej správy) a sektor zahraničia⁴.

Pre analýzu tokov dôchodkov sme použili údaje zo sektorových účtov, reprezentované účtom prvotného a druhotného rozdelenia dôchodkov, ktorých bilancujúcu položku tvorí *čistý disponibilný dôchodok*. Analýza sektora domácností a sektora verejnej správy je doplnená aj o analýzu konečnej spotreby. Za všetky sektory sú vyčíslené *čisté úspory*, ktoré predstavujú rozdiel medzi bežnými príjmami a bežnými výdavkami sektora, vrátane konečnej spotreby.

Celkové hospodárenie sektora posudzujeme podľa bilancujúcej položky kapitálového účtu, ktorou je *deficit* alebo *prebytok* sektora. Na strane zdrojov kapitálového účtu sú zaznamenané čisté úspory a čisté kapitálové transfery, na strane výdavkov je zachytené použitie zdrojov na obstaranie investičného majetku, t.j. tvorba hrubého fixného kapitálu znižovaná o spotrebu fixného kapitálu, ďalej zmena stavu zásob a cenností, a zmena v nadobudnutí nefinančných neproduktívnych aktív.

Základné údaje, z ktorých sa vychádzalo pri analýze, sú uvedené v tabuľke na konci každej kapitoly. Tabuľky s odvodenými údajmi sa nachádzajú v prílohe 2.

3.1 Sektor nefinančných korporácií

Výsledky hospodárenia sektora nefinančných korporácií v rokoch 2006-2007 nadviazali na úspešné obdobie ekonomického rastu predchádzajúcich rokov. V tomto období sa podarilo

⁴ Sektor neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam alebo zahrnutý do analýzy.

znížit deficit sektora na -3,1% HDP v roku 2006, čo bol oproti roku 2005 pokles o 2,6 p.b., a v roku 2007 na -2,6% HDP. Až nástup hospodárskej krízy v poslednom štvrtroku roku 2008, kedy klesli zisky predovšetkým v odvetviach priemyselnej výroby, zastavil rozbehnutý vývoj, čo sa prejavilo opäť na zvýšení deficitu o 0,5 p.b.

Základné údaje o príjmových a výdavkových transakciách sektora v rámci bežného a kapitálového účtu sú uvedené v tabuľke 3.1.1 (na konci kapitoly) a ďalšie výpočty uvádzame v prílohe 2. Najskôr analyzujeme príjmy a výdavky, ktoré ovplyvnili bilančnú položku bežného účtu sektora, t.j. *disponibilný dôchodok, resp. čisté úspory sektora*.

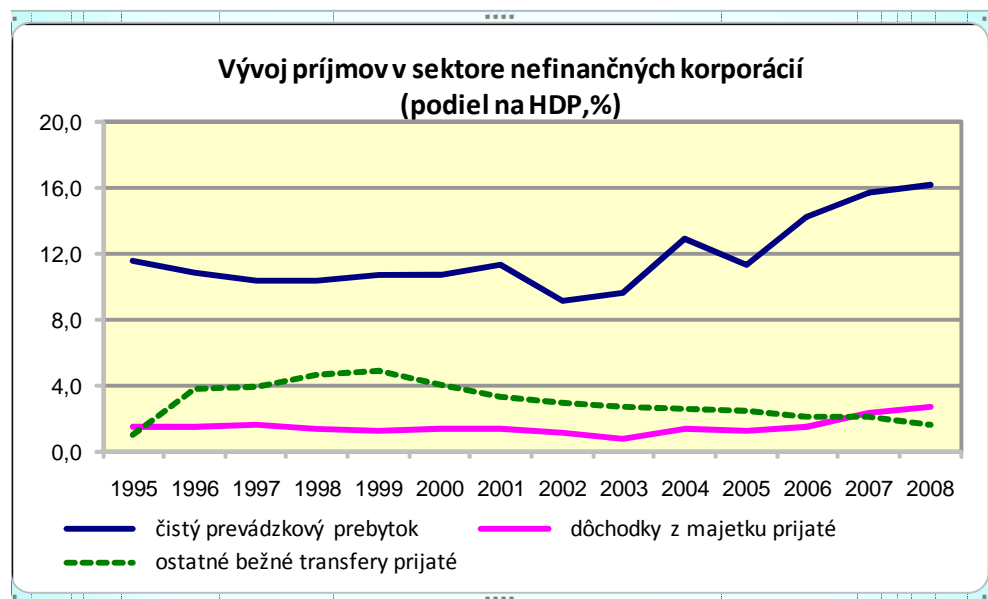
Hospodársky výsledok sektora nefinančných korporácií najlepšie vystihuje *čistý prevádzkový prebytok*⁵. K jeho dynamickému rastu (v roku 2006 o 39,4% a v roku 2007 o 23%)⁶ prispel najmä automobilový a elektrotechnický priemysel, v ktorých prílev priamych zahraničných investícií znamenal podstatné rozšírenie výrobných kapacít. Ide o odvetvia, ktoré produkujú výrobky predovšetkým pre vývoz. Keďže svetová hospodárska kríza sa prejavila v prvých fázach najmä poklesom zahraničného dopytu, prepád produkcie najdynamickejšie rozvíjajúcich sa odvetví priemyslu spôsobil, že rast prevádzkového prebytku celého sektora sa v roku 2008 spomalil na 12,4% (čo bolo o 10,3 p.b. menej).

Úspešné obdobie v podnikaní nefinančného sektora po roku 2005 sa prejavilo na strane príjmov aj v raste *dôchodkov z majetku*, najmä dividend. V roku 2007 a 2008 vzrástol podiel dividend na príjmoch sektora oproti roku 2006 o 2,9 p.b., resp. o 4,6 p.b. Analýza ukázala, že niekoľkonásobne vzrástol objem ziskov podnikov vyplácaných formou dividend do podnikov toho istého sektora. *Ostatné bežné transfery* na príjmoch sektora mali klesajúcu tendenciu (graf 3.1.1).

⁵ Čistý prevádzkový prebytok je príjem, ktorý ostáva podniku potom, čo vyplatil náklady bezprostredne spojené s výrobnou činnosťou (odmeny zamestnancov, čisté dane z produkcie). Ukazovateľ *podnikateľské dôchodky* sa najviac približuje k ukazovateľu bežného zisku v podnikovom účtovníctve. Je to čistý prevádzkový prebytok zvýšený o dôchodky z majetku, ktoré vlastní podnik, a po odpočítaní úrokov platených a nájomného za pôdu, t.j. pred zdanením a pred rozdelením dôchodkov korporácie (dividendy, reinvestované zisky z priamych zahraničných investícií).

⁶ Údaje za jednotlivé sektory sú v bežných cenách.

Graf 3.1.1

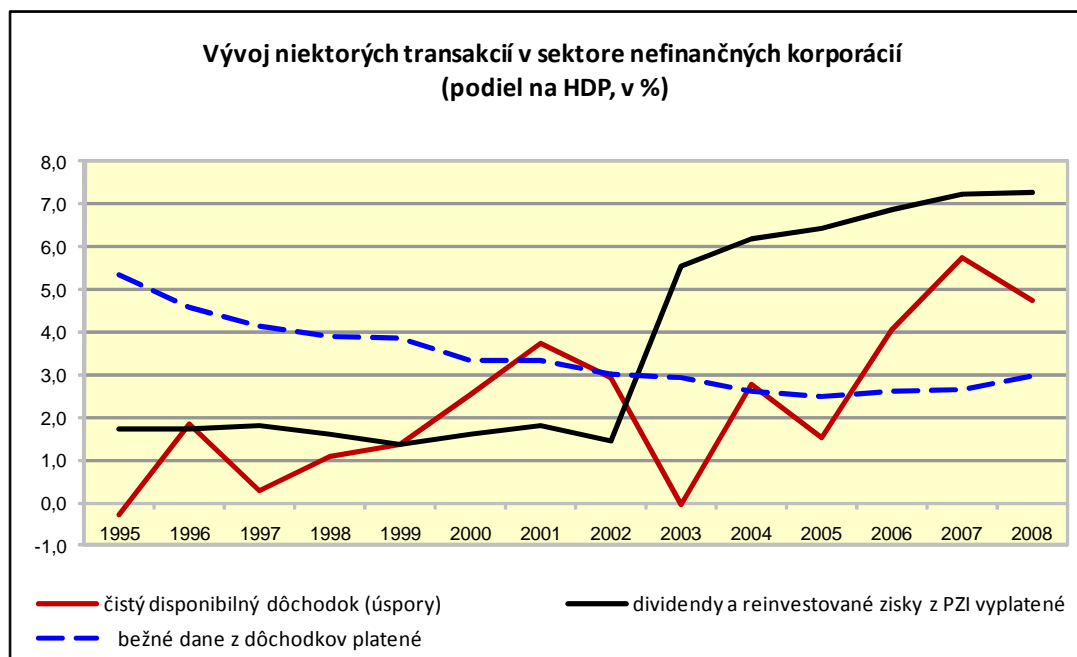

Rast celkových bežných príjmov sektora najmä v rokoch 2006-2007 bol takmer dvojnásobne vyšší ako rast bežných výdavkov sektora, t.j. aj výsledná bilancia, *disponibilný dôchodok*, resp. *čisté úspory* sektora vzrástli viac ako dvojnásobne, zo 760 mil. eur v roku 2005 v nasledujúcich dvoch rokoch na 2231, resp. 3537 mil. eur (čo predstavovalo 4,1%, resp. 5,7% HDP). Spomalenie hospodárskeho rastu v roku 2008 znamenalo ich pokles na 4,8% HDP.

Na strane bežných výdavkov sektora v súvislosti s dynamickým rastom čistého prevádzkového prebytku rástli aj vyplatené dividendy a reinvestované zisky z priamych zahraničných investícií (PZI), ktoré smerovali najmä do zahraničia vlastníkom priamych zahraničných investícií. Ich asi 18 až 19% ročný rast v rokoch 2006-2007 sa v roku 2008 znížil takmer na polovicu (na 9,8%), čo bolo spôsobené znížením ziskov najmä v podnikoch s PZI. Miera vyplatených dividend a reinvestovaných ziskov z čistého prevádzkového prebytku sektora postupne klesala, a to z 56,6% v roku 2005 na 45,1% v roku 2008. Druhá významná výdavková položka, odvod *bežných daní*, najmä daní z príjmov, sa vyvíjala priaznivo v prospech príjmov vlády, keď ich podiel na HDP postupne narastal, z 2,6% v roku 2006 na 3% v roku 2008.

Bilancia *ostatných bežných transferov* (prijaté mínus vyplatené) po roku 2005 zhoršovala *čisté úspory* sektora. V nasledujúcom grafe vidieť vývojové tendencie vybraných transakcií sektora (graf 3.1.2) v celom období 1995-2008.

Graf 3.1.2

Kapitálový účet

Priaznivý dlhodobý hospodársky vývoj v sektore nefinančných korporácií bol sprevádzaný aj rastom investičných aktivít, predovšetkým v priemyselnej výrobe aj po roku 2005. Sektor svojim asi 70% podielom na tvorbe hrubého fixného kapitálu v ekonomike, výraznou mierou prispieval svojimi investičnými aktivitami k rastu HDP. V roku 2006 a 2007 podiel tvorby hrubého fixného kapitálu na HDP predstavoval asi 18,3 až 18,5%.

Investičné aktivity sektora od roku 2005 boli podporované aj čerpaním investičných dotácií z eurofondov, ktorých objem v roku 2008 vzrástol takmer dvojnásobne oproti roku 2007, čím sa vykryl úbytok vlastných zdrojov sektora, t.j. čistých úspor.

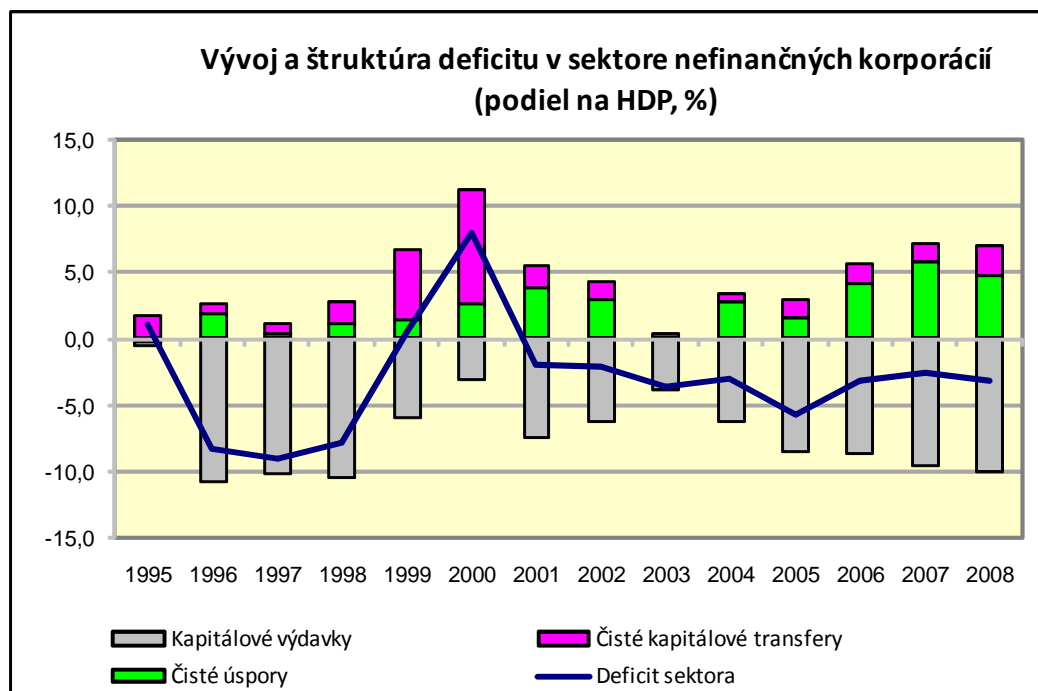
V roku 2008 investície vzrástli len o 1,4%, čo bolo zníženie o 11,2 p.b. oproti roku 2007 a celkovo miera investícií klesla na 17,1%.

V roku 2008 vidieť na výdavkovej stránke kapitálového účtu viac ako dvojnásobný nárast objemu zásob tovaru, ktorý spôsobil zrejme výpadok zahraničného dopytu. Rast vývozu v roku 2008 spomalil takmer o 10,6 p.b. (v bežných cenách) oproti roku 2007. Spôsobili to odbytové problémy produkcie priemyselnej výroby.

Výsledné hospodárenie sektora merané bilancujúcou položkou kapitálového účtu ukazuje, že oproti roku 2005 si sektor nefinančných korporácií udržiaval priaznivý vývoj deficitu s jeho

miernym poklesom na -2,6% HDP v roku 2007. Odbytové ťažkosti v roku 2008 spôsobili nárast zásob hotových výrobkov a tým aj pokles deficitu na -3,1% z HDP (graf 3.1.3).

Graf 3.1.3

Zhrnutie

Pri hodnotení hospodárenia sektora nefinančných korporácií v celom období 1995-2008 môžeme rozlišovať tri výrazné etapy.

Prvé obdobie (1995-2000) je charakteristické jednak krízou a následne stabilizáciou sektora. V prvých rokoch (1995-1998) sa kríza v nefinančných podnikoch premietla do vysokej zadlženosti celého sektora až na hranicu -9% z HDP. Tento vývoj mal nepriaznivý dopad aj na verejné financie a tiež na bilanciu zahraničného obchodu. Následná revitalizácia, t.j. oddlženie sektora v rokoch 1999-2000 (ktoré predstavovalo značnú zaťaž pre verejný rozpočet) a prílev priamych zahraničných investícií pomohli sektor stabilizovať.

Vývoj v druhom období (2001-2004) priniesol naštartovanie ekonomického rastu sektora, na čo mali vplyv viaceré skutočnosti. Ďalší prílev priamych zahraničných investícií v automobilovom priemysle po roku 2003 sa spočiatku prejavil v rýchlom raste čistého prevádzkového prebytku na jednej strane, a na druhej strane aj rastom platieb dividend a reinvestovaných ziskov z PZI do zahraničia, čo viedlo k znižovaniu vlastných úspor. Naopak, daňová reforma v roku 2004 znížila daňové zaťaženie podnikov a prispela k rastu čistých úspor. Vstup Slovenska do EÚ v roku 2004 umožnil nefinančným korporáciám čerpať investičné dotácie zo štrukturálnych fondov EÚ, čím sa vytvorili ďalšie zdroje na

investovanie. Deficit sektora sa v rokoch 2003-2005 oproti predchádzajúcim dvom rokoch prechodne zvýšil na -3,8% až -5,9% HDP, keďže PZI boli súčasne náročné na dovoz.

Posledné obdobie, t.j. roky 2005 až 2008 je charakterizované vysokou dynamikou rastu ekonomiky, ktorá sa ku koncu roka 2008 spomalila v dôsledku nástupu svetovej hospodárskej krízy. Vysoká ziskovosť umožnila nefinančným podnikom posilniť vlastné zdroje aj napriek rastu vyplácaných dividend a reinvestovaných ziskov z priamych zahraničných investícií. Priaznivý vývoj v podnikoch priniesol aj vyššie príjmy do verejných rozpočtov. Obdobie je charakteristické aj rastom investičných aktivít, ktoré sú financované na jednej strane vlastnými zdrojmi, na druhej strane aj prostriedkami z eurofondov a poskytnutými úvermi z bánk. Hospodárenie sektora je vyrovnané a deficit sektora klesol na -2,6% v roku 2007. Nástup hospodárskej krízy koncom roka 2008 spomalil celkovú dynamiku rozvoja sektora a ťažkosti s odbytom produkcie spôsobil rast zásob a mierne prehĺbenie zadlženosti sektora.

Tabuľka 3.1.1

Bežné príjmy a výdavky v sektore nefinančných korporácií v rokoch 1995-2008, mil. EUR

Bežný účet	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bežné príjmy sektora (spolu)	2 727	3 505	3 796	4 304	4 772	5 049	5 424	4 880	5 403	7 599	7 486	9 833	12 400	13 740
čistý prevádzkový prebytok	2 230	2 337	2 463	2 713	3 018	3 354	3 840	3 358	3 921	5 803	5 613	7 826	9 652	10 849
dôchodky z majetku	289	340	403	360	362	435	469	439	350	617	638	859	1 436	1 803
z toho úroky	252	308	353	324	314	361	402	377	258	488	431	496	646	491
ostatné bežné transfery	208	828	930	1 231	1 392	1 260	1 115	1 083	1 132	1 179	1 235	1 148	1 312	1 088
Bežné výdavky sektora (spolu)	2 783	3 109	3 731	4 015	4 389	4 264	4 161	3 806	5 415	6 344	6 726	7 602	8 863	10 544
dôchodky z majetku	1 310	1 449	1 774	1 855	2 027	2 126	1 831	1 513	3 167	3 712	4 002	4 608	5 569	6 459
z toho úroky	943	1 045	1 311	1 366	1 576	1 556	1 157	907	856	891	784	784	1 056	1 499
dividendy a reinvestované zisky	338	375	432	424	381	503	619	541	2 256	2 790	3 176	3 778	4 460	4 897
bežné dane z dôchodkov	1 032	987	989	1 024	1 088	1 040	1 130	1 111	1 197	1 177	1 234	1 450	1 638	2 007
ostatné bežné transfery	441	673	968	1 136	1 274	1 098	1 200	1 182	1 051	1 455	1 490	1 544	1 656	2 078
Čisté úspory/disponibilný dôchodok	-56	396	65	289	383	785	1 263	1 074	-12	1 255	760	2 231	3 537	3 196

Poznámka: revidovaný časový rad (1995-2007), rok 2008 predbežný

Kapitálové príjmy a výdavky v sektore nefinančných korporácií v rokoch 1995-2008, mil. EUR

Kapitálový účet	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Čisté úspory	-56	396	65	289	383	785	1 263	1 074	-12	1 255	760	2 231	3 537	3 196
Čisté kapitálové transfery	317	147	200	415	1 480	2 683	594	490	130	219	646	843	812	1513
Tvorba hrubého fixného kapitálu	3 312	4 615	5 448	6 594	5 688	4 883	6 516	6 424	6 611	7 304	9 143	10 084	11358	11521
Spotreba fixného kapitálu (-)	-2 520	-2 784	-3 114	-3 333	-3 662	-4 022	-4 342	-4 736	-5 150	-5 507	-6 037	-6 325	-6572	-6867
Zmena stavu zásob	-240	443	-7	-607	-446	58	228	489	-10	888	938	854	794	1982
Nadobudnutie mínus úbytok cenností	0	1	1	1	2	0	7	10	1	6	1	4	5	5
Nadobudnutie mínus úbytok nef. nepř.	-486	41	105	104	108	52	113	150	108	136	162	156	345	145
Deficit /prebytok sektora	195	-1 773	-2 168	-2 055	173	2 497	-665	-773	-1 442	-1 353	-2 801	-1 699	-1 581	-2 077
Podiel deficitu/prebytku na HDP (%)	1,0	-8,2	-9,1	-7,9	0,6	8,0	-2,0	-2,1	-3,6	-3,0	-5,7	-3,1	-2,6	-3,1

3.2 Sektor finančných korporácií

Hospodárenie v sektore finančných korporácií ovplyvňujú tri skupiny jednotiek: bankové inštitúcie, poisťovacie inštitúcie a penzijné fondy (spoločnosti spravujúce dôchodkové sporenie a doplnkové dôchodkové sporenie). Po revízii národných účtov do tohto sektora prešli aj súkromné zdravotné poisťovne, ktoré boli predtým zaradené do sektora verejnej správy. V rámci bankových inštitúcií hrá významnú úlohu NBS, ktorej hospodárenie je ovplyvnené najmä výkonom menových operácií a správou devízových rezerv.

Sektor finančných korporácií vytvára dlhodobo prebytok. V rokoch 2006 a 2007 poklesol prebytok sektora z 1% na 0,6% HDP najmä v dôsledku hospodárenia NBS. Keďže údaje za jednotlivé subsektory nie sú k dispozícii, analyzovať príčiny horších hospodárskych výsledkov sektora budeme len za sektor ako taký.

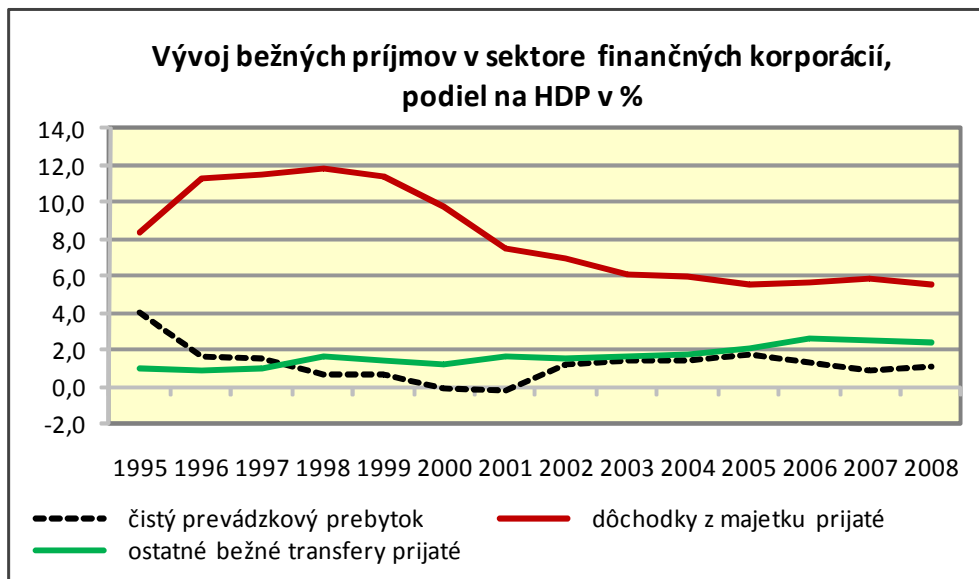
V tabuľke 3.2.1 na konci kapitoly sú zaznamenané bežné a kapitálové príjmy a výdavky sektora finančných korporácií.

Najskôr analyzujeme bežné príjmy a výdavky sektora, ktoré sa podieľali významnou mierou na vytváraní *disponibilného príjmu a čistých úspor sektora*.

Vo vývoji bežných príjmov sektora bol v roku 2006 a 2007 oproti roku 2005 zaznamenaný pokles *čistého prevádzkového prebytku* (z 868 mil. eur na 706, resp. 545 mil. eur). Podľa údajov ŠÚSR o hospodárskom výsledku pred zdanením (čo je ukazovateľ blízky k ukazovateľu čisté podnikateľské dôchodky), mala na tomto výsledku, ako sme uviedli vyššie, podiel Národná banka Slovenska, ktorá v rokoch 2006-2008 vykazovala stratu [6].

Výpadok prevádzkového prebytku sektora v rokoch 2006-2007 čiastočne vyrovnali na strane bežných príjmov rastúce dôchodky z majetku, predovšetkým úroky.

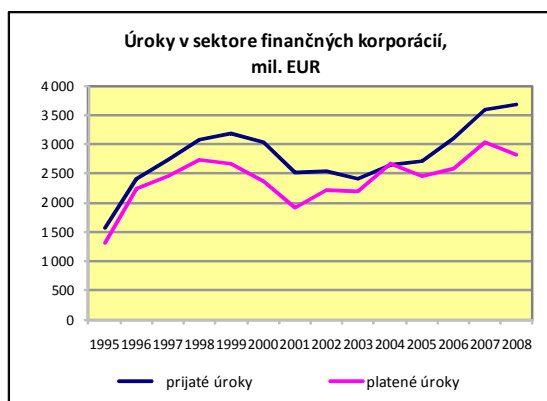
Graf 3.2.1

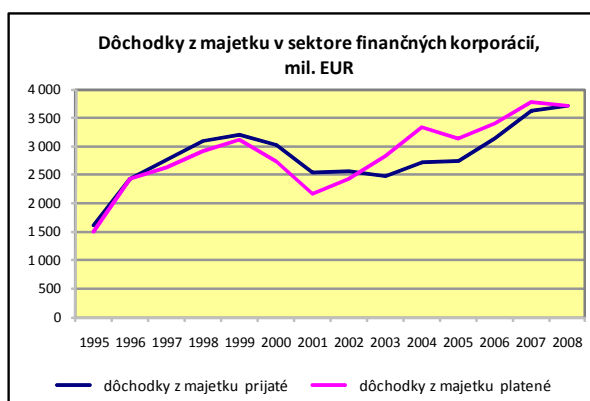
Čistý úrokový príjem (objem úrokov prijatých mínus objem úrokov vyplatených) narastal vďaka obchodnej politike bánk. V roku 2006 vzrástli úrokové sadzby z poskytnutých úverov či už nefinančnému sektoru alebo domácnostiam (o 1,4 až 1,7 p.b.), a súčasne rástol aj dopyt po úveroch, predovšetkým na nehnuteľnosti. V roku 2007 sa rast úrokových sadzieb spomalil, resp. mal mierne klesajúci trend (okrem úrokov na nehnuteľnosti) a súčasne sa spomalila aj dynamika rastu poskytovania úverov nefinančným inštitúciám i domácnostiam. V roku 2008 sa objem poskytnutých úverov nezvýšil. Pokračoval však rast úrokových sadzieb z úverov domácnostiam. Úrokové sadzby z vkladov domácností ku koncu roka 2008 vzrástli v súvislosti so získavaním vkladov pri zmene meny na euro.

Celkove bilancia *dôchodkov z majetku* sa v roku 2008 zlepšila aj vďaka znižovaniu platieb dividend a reinvestovaných ziskov, ktoré klesli takmer o polovicu oproti roku 2006.

Graf 3.2.2

Graf 3.2.3

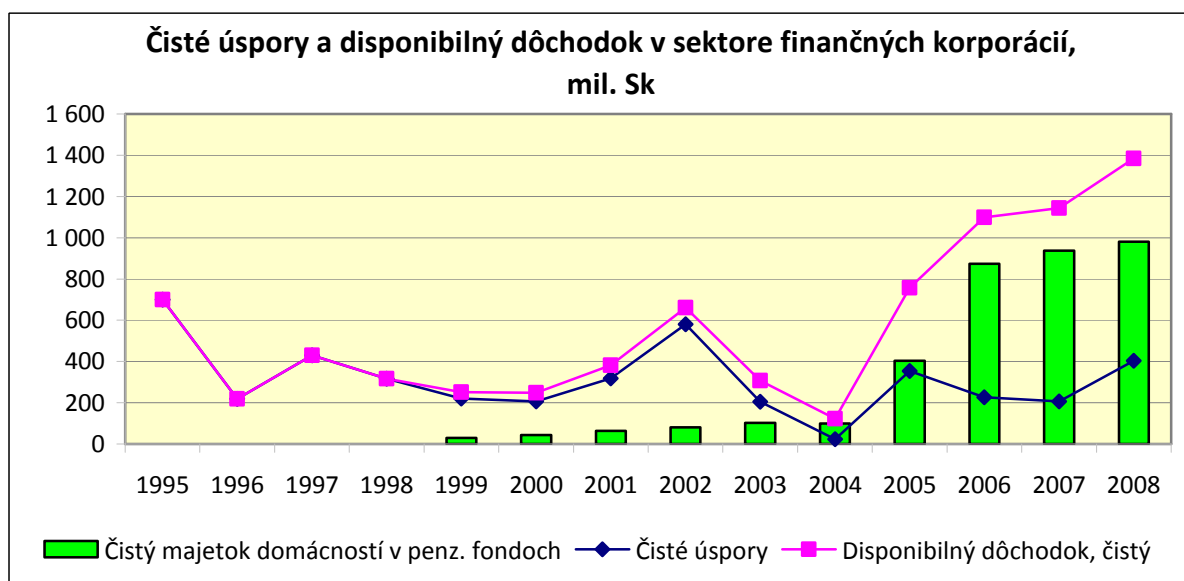
Vo vývoji ukazovateľa *ostatné bežné transfery* (prijaté, vyplatené) sa premieta vývoj viacerých transakcií. Sú tu zahrnuté platby týkajúce sa neživotného poistenia, t.j. na strane príjmov sú zaznamenané príjmy z poistného a na strane výdavkov platby poistných náhrad. Tieto transfery sú zaznamenané v rovnakej výške, preto nemajú vplyv na disponibilný príjem sektora. Dynamicky sa rozvíjajúcou položkou v rámci ostatných bežných transferov na strane príjmov sektora boli príspevky jednotlivcov i zamestnávateľov, ktoré sa odvádzali do súkromných penzijných fondov (v rámci 2. a 3. piliera). V roku 2006 ich objem narástol o viac ako 117% oproti roku 2005, v ďalších rokoch už len 7%, resp. 5%. Na druhej strane platby, ktoré sa z penzijných fondov vyplácajú (z DDS), predstavovali v rokoch 2006-2008 len 6-10% z prijatých príspevkov.

Bilancujúca položka bežných príjmov a výdavkov sektora – *disponibilný dôchodok* – sa vyvíjali pozitívne, keď jeho podiel na HDP vzrástol na 2% v roku 2006 (o 0,5 p.b. oproti roku 2005) a 2,1% v roku 2008, práve v dôsledku vyššieho prírastku príspevkov do penzijných fondov.

V sektore finančných korporácií disponibilný dôchodok sa nerovná čistých úsporám, ako je to v sektore nefinančných korporácií. Disponibilný dôchodok sa znižuje o úpravu *zmeny čistého majetku domácností v penzijných fondoch*. Pretože príspevky plynúce do penzijných fondov, ktoré spravujú dôchodcovské správcovské spoločnosti (DSS) a doplnkové dôchodkové spoločnosti (DDS), sú majetkom domácností, na účet domácností sa pripisujú čisté prírastky v penzijných fondoch (po odpočítaní platieb a nákladov DDS a DSS). Výsledná bilancujúca položka bežného účtu *čisté úspory* sú preto nižšie, ako *disponibilný dôchodok* práve o uvedenú úpravu⁷.

⁷ Preto príspevky do penzijných fondov a výdavky z penzijných fondov v konečnom dôsledku neovplyvnili výšku čistých úspor sektora finančných korporácií.

Graf 3.2.4

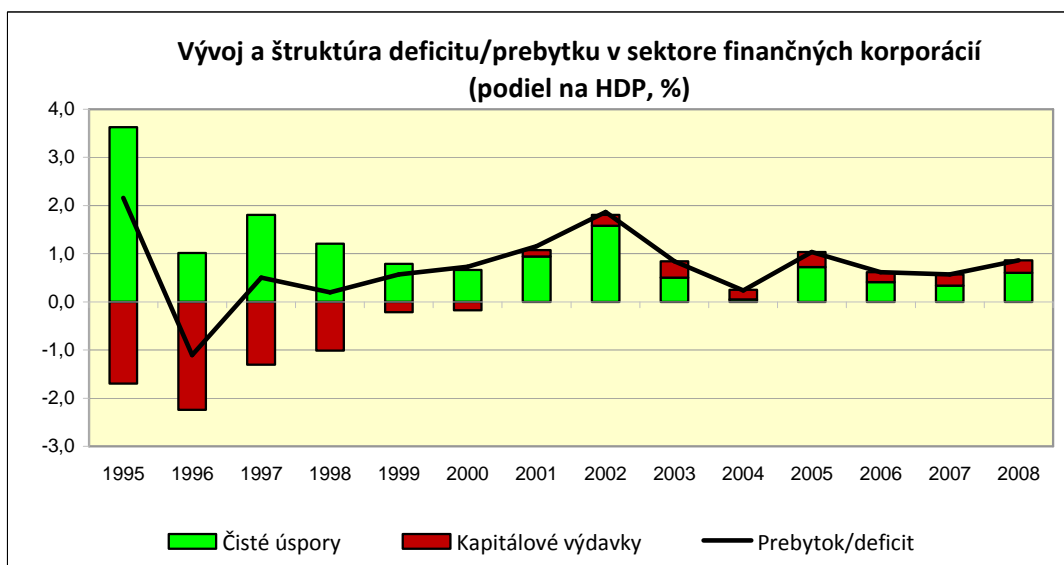
Ako vidieť z grafu 3.2.4, objem čistých úspor sektora bol v rokoch 2006-2007 nižší ako v roku 2005. Aj miera čistých úspor, meraná ako podiel na HDP, bola v sledovanom období nižšia, ako v roku 2005 (0,4% v roku 2006, 0,3 % v roku 2007). Z analýzy príjmov a výdavkov vyplynulo, že tento vývoj najviac ovplyvnil čistý prevádzkový prebytok. Zvýšenie miery úspor v roku 2008 na 0,6% HDP sa dosiahlo vďaka nižším platbám dôchodkov z majetku.

Kapitálový účet

Z vývoja položiek na kapitálovom účte sektora je zrejmé, že investície si finančný sektor hradí z vlastných zdrojov. Objem investícií v sektore je nižší ako vytvárané odpisy, čiže investície neznižujú výslednú bilancujúcu položku. Miera investovania (vyjadrená podielom tvorby hrubého fixného kapitálu na HDP) sa v rokoch 2006-2008 v podstate nemenila (predstavovala 0,4-0,5 % z HDP). Vývoj čistých úspor sa preto premieta aj do vývoja prebytku sektora.

Výsledná bilancujúca položka *čistý prebytok sektora* (v národných účtoch *čisté pôžičky poskytnuté*), po poklese v rokoch 2006-2007 na 0,6% z HDP, v nasledujúcom roku vzrástol na 0,9% HDP.

Graf 3.2.5

Zhrnutie

Podobne ako v sektore nefinančných korporácií aj v sektore finančných korporácií v hodnotení celého obdobia 1995-2008 môžeme rozlišovať tri etapy vývoja.

V prvom období, t.j. v rokoch 1995-2000, prehľbujúce sa zlé hospodárenie nefinančných korporácií malo vplyv aj na vývoj hospodárenia v sektore finančných korporácií. Hromadenie zlých aktív v bankách sa prejavovalo v prudkom znižovaní objemu čistého prevádzkového prebytku. Súčasne veľké investičné výdavky viedli sektor do deficitu (v roku 1996 -1,1% HDP). Následne v bankovom sektore v rokoch 1999-2000 prebehla reštrukturalizácia a zlé aktíva bánk boli postupne vymenené za aktíva, ktoré prinášali bankám úrokové výnosy. Podiel čistého prevádzkového prebytku na HDP síce naďalej klesal, ale sektor vytváral v rokoch 1999-2000 stabilné prebytky vo výške okolo 0,6 až 0,7% HDP.

Po ozdravení bankového sektora, ale tiež vstupom priamych zahraničných investícií, hospodársky rast sektora pokračoval aj v rokoch 2002-2005, s určitými výkyvmi. V roku 2002 výsledný prebytok dosahoval takmer 2% HDP, v roku 2004 len 0,3% z HDP. Na tomto vývoji sa podieľali najmä dôchodky z majetku, keď na jednej strane rástli úrokové výnosy (aj z prudko rastúcich úverov domácnostiam), na druhej strane sa zvyšovali platby dividend a reinvestovaných ziskov z PZI do zahraničia.

Posledné obdobie 2006-2008 je charakterizované uvedeným prechodným znížením celkového prebytku sektora. V štruktúre príjmov a výdavkov dochádza k určitým zmenám, keď na jednej

strane rastú objemy sociálnych príspevkov do 2. a 3. piliera dôchodkového poistenia, na strane výdavkov sú však tieto príjmy eliminované úpravou majetku domácností v penzijných fondoch. Na vývoj výslednej bilancujúcej položky mal vplyv najmä vývoj prevádzkového prebytku a dôchodkov z majetku.

Tabuľka 3.2.1

Bežné príjmy a výdavky v sektore finančných korporácií, mil. EUR

Bežný účet	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bežné príjmy sektora (spolu)	2 585	2 977	3 346	3 707	3 773	3 375	3 041	3 564	3 702	4 162	4 612	5 274	5 716	6 111
čistý prevádzkový prebytok	769	355	365	177	187	-37	-59	457	566	652	868	706	545	779
dôchodky z majetku	1 620	2 428	2 753	3 088	3 196	3 037	2 538	2 559	2 477	2 709	2 741	3 129	3 630	3 716
z toho úroky	1 576	2 407	2 741	3 066	3 186	3 025	2 512	2 534	2 418	2 644	2 699	3 097	3 588	3 677
ostatné bežné transfery	196	194	228	442	390	375	562	548	659	801	1 003	1 439	1 541	1 616
z toho sociálne príspevky do penz.fondov					22	33	49	67	103	123	362	755	910	1 055
Bežné výdavky sektora (spolu)	1 885	2 758	2 916	3 391	3 522	3 126	2 659	2 903	3 395	4 039	3 855	4 175	4 572	4 726
dôchodky z majetku	1 498	2 432	2 634	2 914	3 108	2 746	2 166	2 429	2 824	3 337	3 139	3 413	3 779	3 704
úroky	1 302	2 241	2 443	2 739	2 659	2 370	1 923	2 211	2 184	2 666	2 459	2 591	3 027	2 812
dividendy a reinvestované zisky	117	108	102	72	339	280	157	105	506	541	541	621	518	394
bežné dane z dôchodkov	185	98	50	176	80	50	25	38	54	101	140	164	180	227
ostatné bežné transfery	202	228	232	301	334	330	468	436	517	601	576	598	613	795
z toho sociálne dávky zo súkromných fondov	0	0	0	0	2	3	7	16	39	61	61	61	77	113
Disponibilný dôchodok, čistý	700	219	430	316	251	249	382	661	307	123	757	1 099	1 144	1 385
Úprava čist.majetku dom.v rezervách penz.fondov(-)	0	0	0	0	30	43	64	80	102	99	403	873	938	981
Čisté úspory	700	219	430	316	221	206	318	581	205	24	354	226	206	404

Kapitálový účet	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Čisté úspory	700	219	430	316	221	206	318	581	205	24	354	226	206	404
kapitálové transfery, prijaté mínus vyplatené	45	26	0	0	0	76	27	22	1	-4	0	0	0	0
Tvorba hrubého fixného kapitálu	373	571	431	403	223	226	172	164	157	221	195	264	262	284
Spotreba fixného kapitálu (-)	-67	-99	-127	-151	-170	-195	-214	-248	-293	-320	-365	-400	-426	-458
Zmena stavu zásob	-1	1	2	5	-3	7	-9	-3	0	-2	6	3	16	-2
Nadobudnutie mínus úbytok cenností	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
obdobnutie mínus úbytok nef. neprod. aktív	23	10	5	7	10	15	6	5	1	13	8	23	4	-2
Deficit/prebytok sektora	417	-238	119	51	161	229	390	685	341	108	510	336	350	582
Podiel deficitu /prebytku na HDP (%)	2,2	-1,1	0,5	0,2	0,6	0,7	1,2	1,9	0,8	0,2	1,0	0,6	0,6	0,9

3.3 Sektor domácností

Hospodárenie sektora domácností je ovplyvnené jednak domácnosťami ako spotrebiteľskými jednotkami a tiež hospodárením tzv. nekorporatívnych podnikov, ktoré sú do sektora zaradené. Nekorporatívny podnik zahrnuje typ podnikania, živnosť, ktorej hospodárenie sa prelína s hospodárením domácnosti, do ktorej vlastník nekorporatívneho podniku patrí (ide o podnikateľov, živnostníkov, ktorí nie sú zapísaní v obchodnom registri).

Pre sektor domácností je už dlhodobo charakteristické zadlžovanie sa. Domácností v súhrne vytvárajú za posledné roky deficit, ktorý sa pohybuje v hraniciach -0,5 až - 1,5% z HDP.

Všetky príjmy a výdavky sektora, ktoré vedú k výslednému deficitu, sú zaznamenané v tabuľke 3.3.1 na konci kapitoly.

Najskôr analyzujeme príjmy a výdavky, ktoré ovplyvňujú výšku *čistého disponibilného dôchodku*⁸ domácností. Jeho miera, vyjadrená podielom na HDP, sa v posledných troch rokoch takmer nemenila (okolo 55% z HDP), ale v porovnaní s rokom 2005 to bol pokles o 1,3 p.b.

Najvyšší podiel na príjmoch domácností majú *odmeny zamestnancov*⁹, ktoré vyjadrujú cenu ich práce, pretože zahrnujú aj sociálne príspevky, ktoré odvádza do fondov sociálneho poistenia za svojich zamestnancov zamestnávateľ. Ukazovateľ zahrňuje aj odmeny, ktoré vyplatili zamestnancom v zahraničí nerezidentskí zamestnávatelia. V roku 2006 tvorili odmeny zamestnancov asi 52% z celkových príjmov domácností, v roku 2008 len 49%. Hrubé mzdy a platy tvoria z odmien zamestnancov asi 78-79%. V tabuľke 3.3.1 sú ukázané oddelene *hrubé mzdy a platy* (t.j. bez sociálnych príspevkov zamestnávateľov), a z nich sú vyčíslené mzdy a platy, ktoré pochádzajú zo zahraničia.

Ak porovnáваме obdobie 2006-2008 oproti roku 2005, vo vývoji ukazovateľa *hrubé mzdy a platy* vidieť relatívny pokles, vyjadrený podielom na HDP, a to z 31,6% v roku 2005 na 29,8% v roku 2008. Na tomto vývoji sa podpísal aj pokles podielu príjmov zo zahraničia, predovšetkým v roku 2008, kedy sa zastavil prírastok počtu osôb pracujúcich v zahraničí. Približne 9%-ný podiel miezd pochádzajúcich zo zahraničia za rok 2006 klesol v roku 2008 na 7,8%.

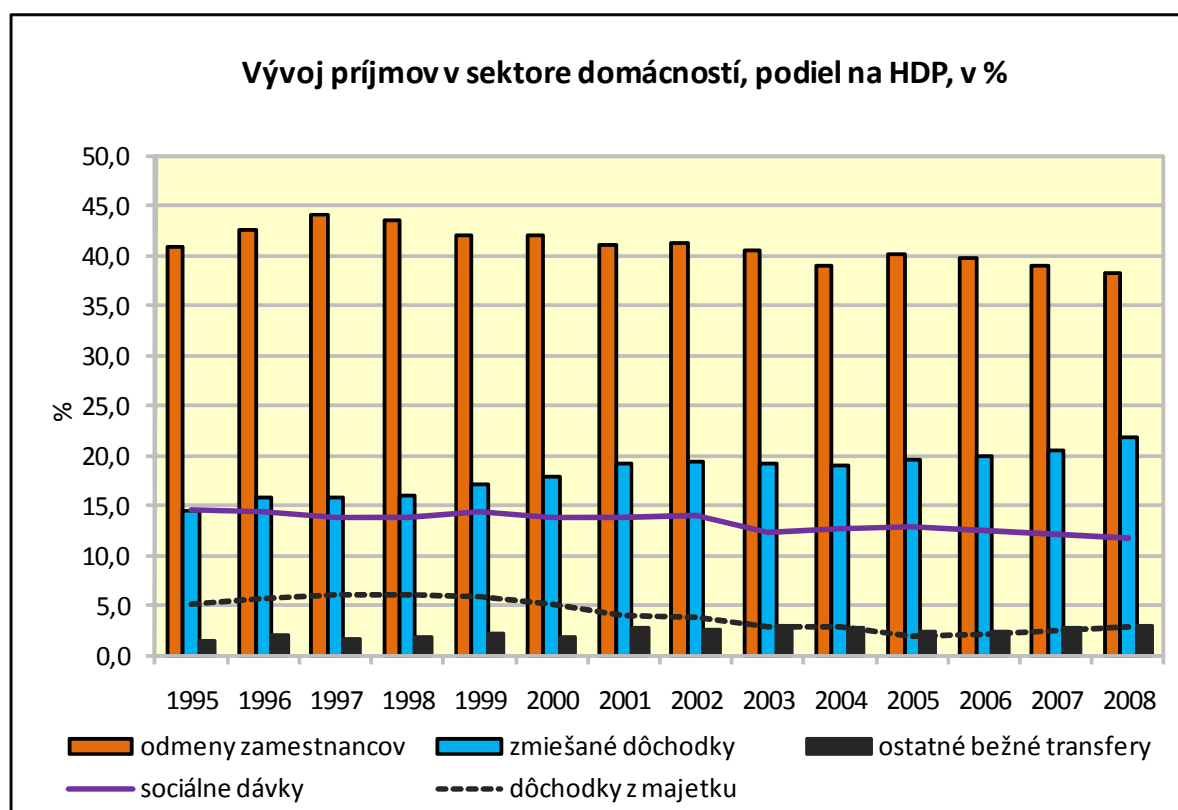
⁸ Čistý disponibilný dôchodok predstavuje rozdiel medzi bežnými príjmami a výdavkami sektora, ktoré smerujú do iných sektorov.

⁹ Odmeny zamestnancov sú vyjadrené v národnom koncepte, t.j. odpočítané sú odmeny vyplatené do zahraničia, a pripočítané sú odmeny zo zahraničia.

Druhý hlavný príjem v sektore domácností predstavujú *zmiešané dôchodky* nekorporatívnych podnikov. Ide o ukazovateľ, v ktorom je zahrnutá jednak odmena za prácu podnikateľa, ktorý pracoval vo svojom nekorporatívnom podniku, a tiež odmena kapitálu, t.j. prevádzkový prebytok podniku. Keďže pod nekorporatívne podniky sa zahrnujú aj činnosti, ktoré domácností vykonávajú pre seba (ako je poľnohospodárska výroba pre vlastnú spotrebu, stavba rodinných domov, chát a pod. vo vlastnej réžii domácností, služby bývania poskytované vo vlastných domoch, bytoch pre seba), je v prevádzkovom prebytku sektora domácností zahrnutý aj prevádzkový prebytok z uvedených „imputovaných“ produkcií nekorporatívnych podnikov¹⁰.

Dynamický rast zmiešaných dôchodkov pokračoval aj po roku 2005 (14-16% ročne) a ich podiel narastal či už na príjmoch domácností (z 26-28%) alebo na HDP (z 20-22%).

Graf 3.3.1

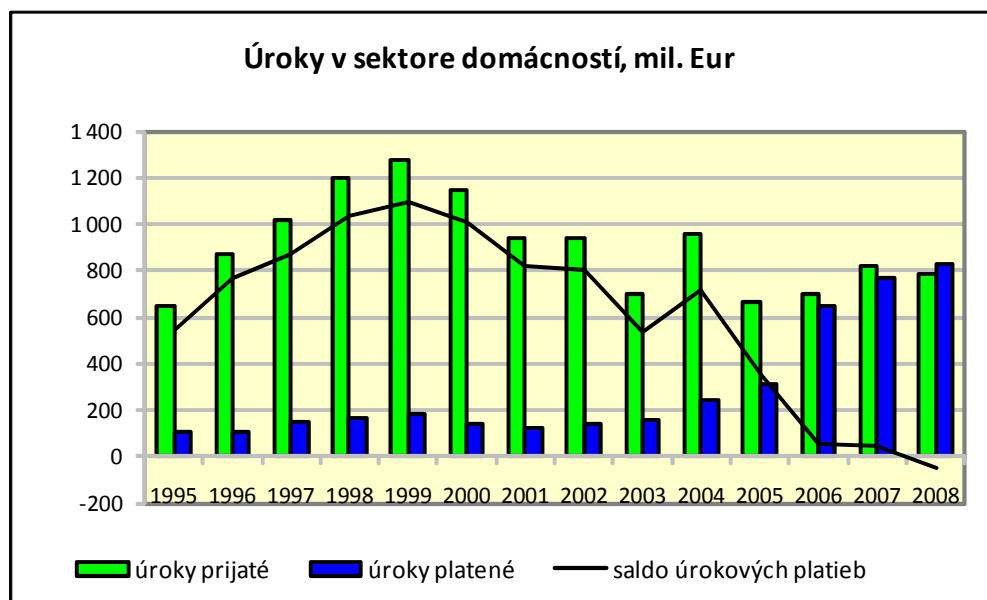

¹⁰ Použitie tejto „imputovanej“ produkcie je súčasne zaznamenané vo výdavkoch domácností (v konečnej spotrebe a tvorbe hrubého fixného kapitálu).

Na vývoj disponibilného dôchodku domácností mal v rokoch 2006-2008 priaznivý dopad vývoj dôchodkov z majetku, v rámci ktorých dynamicky rástli na strane príjmov rozdeľované dôchodky korporácií, zatiaľ čo čistý príjem z úrokov mal skôr negatívny vplyv.

Aj po roku 2005 pokračoval trend znižovania rozdielu medzi objemom úrokov prijatých a objemom úrokov zaplatených a v roku 2008 už objem zaplatených úrokov prevýšil objem úrokov prijatých. Je to dôsledok postupného narastania zadlženosti sektora domácností. Ako ukazujú údaje z tabuľky 3.3.1, v roku 2006 objem zaplatených úrokov vzrástol o 106% oproti roku 2005 a tento objem sa ďalej zvyšoval.

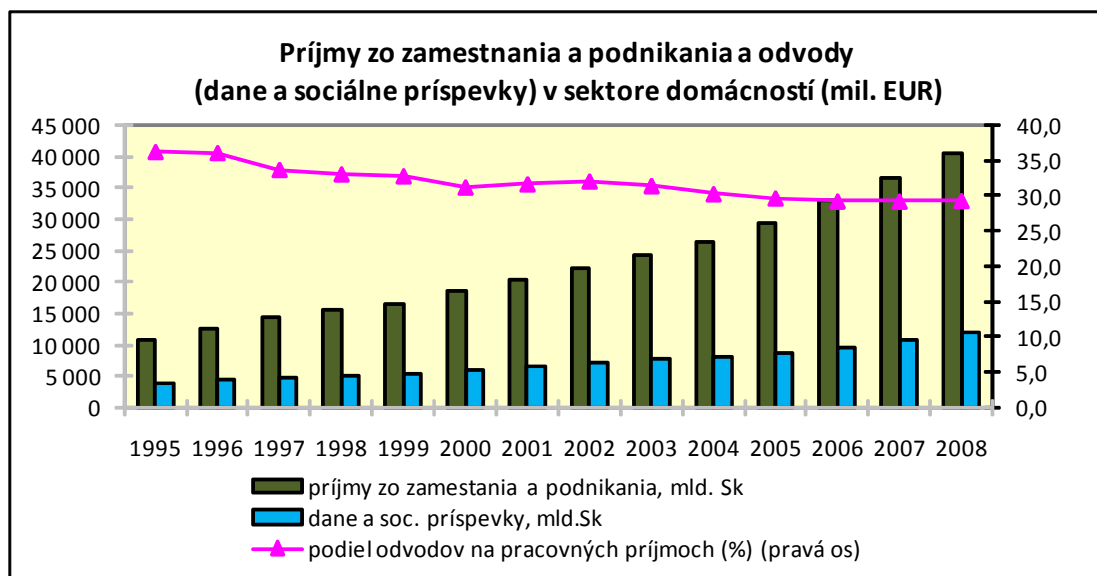
Graf 3.3.2

Sociálne dávky v príjmoch domácností postupne znižovali svoju váhu, v roku 2005 tvorili 16,8%, v roku 2008 asi 15,2% z bežných príjmov domácností. Aj ich pomer k HDP postupne klesal z 13% v roku 2005 na 11,8% v roku 2008.

Odvody zo sektora domácností, t.j. bežné dane (dane z príjmov FO a sociálne príspevky) si v posledných rokoch udržiavajú stabilný podiel na HDP, dane z príjmov asi 3,3% a sociálne príspevky 14,4% (vrátane sociálnych príspevkov zamestnávateľov). Aj v nasledujúcom grafe vidieť, že odvody zo sektora domácností majú v rokoch 2006-2008 stabilný podiel na príjmoch zo zamestnania a podnikania (vrátane príjmov z imputovanej produkcie).

Graf 3.3.3

Bilancia *ostatných bežných transferov* (príjmy mínus výdavky) po roku 2005 negatívne ovplyvňuje vývoj disponibilného dôchodku domácností. Keďže v rámci nich platby poisťného neživotného poistenia a poisťné náhrady nemajú vplyv na výslednú bilanciu (sú zaznamenané v rovnakej výške na strane príjmov i výdavkov), na výslednú bilanciu majú vplyv rôzne bežné transfery ako sú príspevky domácností športovým, kultúrnym, politickým, náboženským organizáciám, remitencie medzi nerezidentskými a rezidentskými domácnosťami, platby odškodného (okrem platieb neživotného poistenia), pokuty, penále apod.

Disponibilný dôchodok ako výsledok bilancie bežných príjmov a výdavkov domácností v roku 2006 zaznamenal oproti trom predchádzajúcim rokom spomalenie tempa rastu, čo znamenalo jeho pokles na HDP asi o 1,3 p.b. (na 55%), v nasledujúcich rokoch jeho podiel mierne vzrástol na 55,7% v roku 2008.

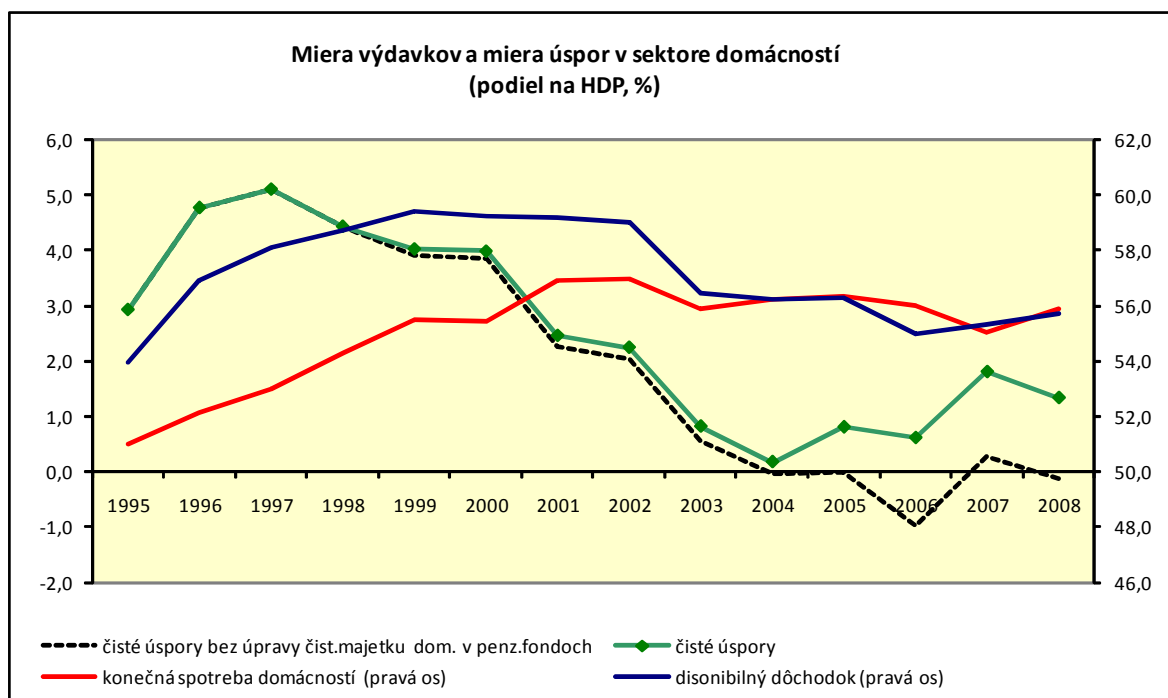
Konečná spotreba domácností nekopírovala vývoj disponibilných príjmov. V roku 2006 rástla rýchlejšie ako disponibilné príjmy, čiže záporný objem „čistých úspor“ domácností sa prehĺbil z -8 mil. eur v roku 2005 na -538 mil. eur (čo tvorí -1% z HDP)¹¹. Spotrebiteľské a ostatné úvery predstavovali jeden zo zdrojov rastu konečnej spotreby. Ich podiel na konečnej spotrebe domácností sa však zvyšoval miernejšie a v porovnaní s rokom 2005 sa zvýšil o 1,2 p.b., čo

¹¹ V týchto úsporách však nie je premietnutý tzv. čistý majetok domácností v rezervách penzijných fondoch, ktoré objemovo narástli hlavne v roku 2006 oproti roku 2005, kedy bol naštartovaný druhý pilier dôchodkovej reformy, na 12,1 mld. Sk, resp. 30,4 mld. Tieto úspory sú síce majetkom domácností, ale domácností ich nemôžu aktuálne použiť na financovanie investícií). Ide o čisté úspory bez zahrnutia položky „úprava čistého majetku v penzijných fondoch domácností“.

predstavovalo 8,6% z konečnej spotreby domácností. V roku 2007 sa situácia dočasne zmenila, domácnosti znížili mieru konečnej spotreby a vytvorili kladné úspory. V nasledujúcom roku aj v očakávaní prechodu na novú menu domácnosti opäť míňali viac, ako boli ich disponibilné príjmy. Dynamika poskytovania spotrebných a ostatných úverov opäť vzrástla a ku koncu roka ich podiel na konečnej spotrebe domácností predstavoval už 10,8% [6].

Výsledná bilancujúca položka „čisté úspory“ domácností sa síce vylepšuje vďaka prírastku čistého majetku domácností v penzijných fondoch. Ide však o úspory, ktoré domácnosti budú môcť použiť až niekedy v budúcnosti. Tendencie medzi vývojom čistých úspor a konečnou spotrebou, resp. disponibilných dôchodkom sú zreteľné aj z grafu 3.3.4.

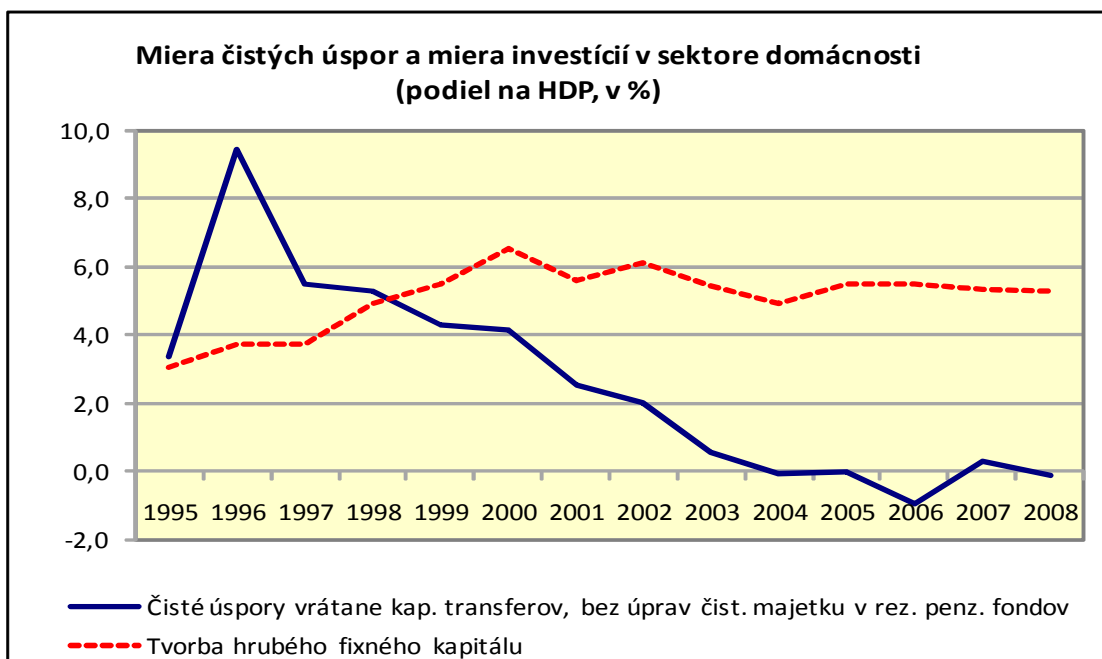
Graf 3.3.4

Kapitálový účet

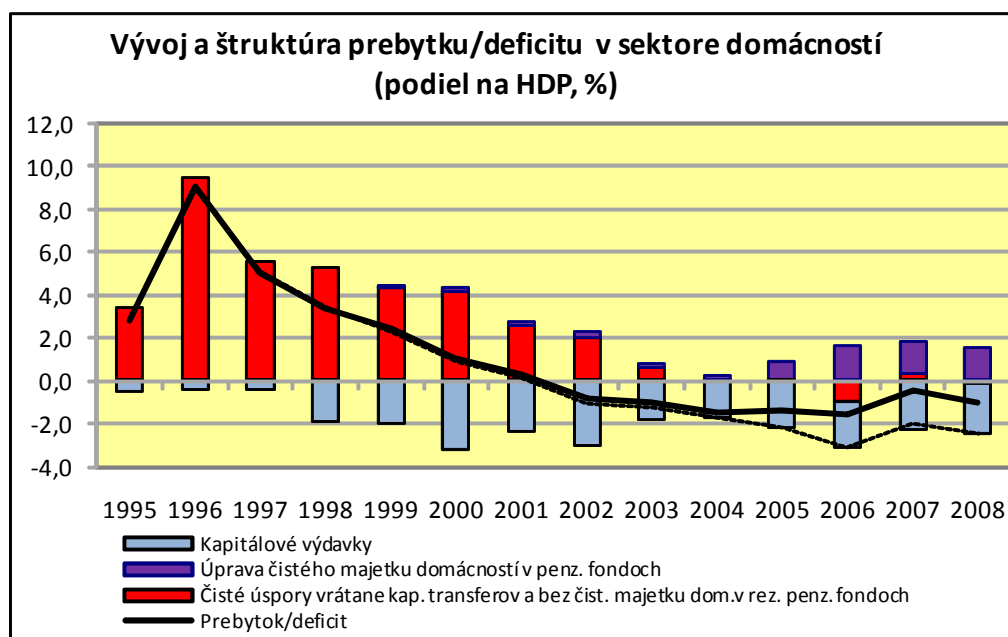
Aj keď domácnosti v roku 2006 a 2008 nevytvárali reálne úspory (kladné úspory v dôsledku započítania prírastku majetku domácností v rezervách penzijných fondoch nemôžu domácnosti bezprostredne použiť), ich investičné aktivity rástli naďalej, aj keď s nižšími ročnými prírastkami. Domácnosti investovali najmä do nehnuteľností na bývanie.

Graf 3.3.5

V roku 2006 sektor vykázal doteraz najvyšší deficit v hodnote -852 mil. eur (v čom je už započítaných 873 mil. eur prírastku majetku domácností v penzijných fondoch). V nasledujúcom roku sa deficit sektora znížil takmer trojnásobne, ale v roku 2008 sa znovu prehĺbil na -693 mil. eur, čo predstavovalo -1% z HDP.

Graf 3.3.6

Zhrnutie

V hospodárení sektora domácností v rokoch 1995-2008 vidíme štyri výrazné obdobia.

V prvom období, roky 1995-1999 domácností si vytvárali veľké prebytky vďaka vysokej miere úspor a pomerne nízkej miere investičných aktivít. Toto obdobie bolo charakterizované aj rastom podielu disponibilného dôchodku domácností na HDP. Aj pri vysokých tempách rastu výdavkov domácností na konečnú spotrebu sa v tomto období dosahovala najvyššia miera úspor za celé sledované obdobie (až 5,1% HDP v roku 1997). Na raste disponibilného dôchodku domácností sa podieľal predovšetkým rast odmien zamestnancov, ako aj rast čistých zmiešaných dôchodkov podnikateľov. Bilancia dôchodkov z vlastníctva zvyšovala čistý príjem domácností vďaka rastu úrokov z vkladov. Aj keď daňové a odvodové zaťaženie pracovných príjmov v tomto období bolo najvyššie (35-36,5% z ich príjmov zo zamestnania a podnikania), a sociálne dávky nezvyšovali svoj podiel v príjmoch domácností, disponibilný dôchodok domácností postupne zvyšoval svoj podiel na HDP až na 58,7% HDP v roku 1998. Domácností začínali v týchto rokoch svoje úspory vkladať aj do nákupov investičného majetku a prebytky sektora sa tak postupne znižovali na úroveň 3,4% HDP v roku 1998.

Druhé obdobie 1999-2001 je charakteristické rastúcou mierou investícií, ktoré sú ešte vykryté z vlastných zdrojov sektora, aj keď miera úspor postupne klesala. V tomto období sa spomaľovalo tempo rastu odmien zamestnancov a ich podiel na príjmoch domácností sa postupne znižoval. Na druhej strane rástol podiel príjmov z podnikania. Sociálne dávky v tomto období predstavovali stabilný podiel v príjmoch domácností (okolo 17%), i keď ich podiel na HDP klesal. Keďže aj úrokový výnos bol nižší ako v predchádzajúcom období, podiel disponibilného dôchodku domácností na HDP sa mierne znižoval z 59,4% v roku 1999 na 59,2% v roku 2001. Konečná spotreba domácností naďalej rástla, aj keď už nižšími tempami. Tento vývoj v príjmoch a výdavkoch domácností sa odzrkadlil v znižovaní miery úspor. Narastanie investičných aktivít znamenalo ďalšie znižovanie prebytkov sektora na úroveň 0,3% HDP v roku 2001.

Tretie obdobie začína rokom 2002, kedy sa domácnosti prvý krát dostávajú do deficitu, ktorý postupne narastal až na maximum v roku 2006 (-1,5% HDP). Výrazné spomalenie rastu disponibilného dôchodku domácností na začiatku tohto obdobia bolo spôsobené jednak nižším rastom odmien zamestnancov (ich podiel na HDP klesol na 39% v roku 2004) a znížením rastu sociálnych dávok aj v dôsledku reforiem v sociálnej oblasti v roku 2003. Vďaka rastúcemu čerpaniu úverov, domácnosti začali v tomto období platiť vyšší objem úrokov a v roku 2006 objem platených úrokov prevýšil, resp. sa rovnal objemu úrokov z vkladov. Aj keď daňová reforma v roku 2004 znížila daňové zaťaženie pracovných príjmov,

vývoj v príjmoch a výdavkoch domácností mal za následok zníženie podielu disponibilného dôchodku domácností až na úroveň 55% HDP v roku 2006.

Obdobie posledných dvoch rokov 2007-2008 predstavuje určitú stabilitu v sektore. Rozbehnuté trendy z minulého obdobia, najmä prudký rozmach investičných aktivít a s ním spojený nárast poskytnutých úverov a hypoték sa spomalil, a zadlženosť sektora sa ďalej už nezvyšovala. V roku 2008 pod vplyvom očakávania zmeny meny na euro a často aj so špekulatívnych dôvodov sa znovu rozbehli investičné aktivity a deficit sektora sa mierne zhoršil.

Tabuľka 3.3.1

Bežné príjmy a výdavky v sektore domácností, mil. EUR

Bežný účet	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bežné príjmy sektora (spolu)	14 752	17 321	19 422	21 288	22 945	25 065	27 390	29 811	31 578	34 460	37 933	42 114	47 273	52 303
odmeny zamestnancov	7 894	9 167	10 500	11 399	11 788	13 067	13 929	15 171	16 420	17 620	19 820	21 837	24 010	25 772
z toho hrubé mzdy	5 953	6 930	8 062	8 756	9 140	10 050	10 703	11 603	12 711	13 718	15 563	17 230	18 975	20 027
zmiešané dôchodky čisté	2 781	3 382	3 778	4 200	4 816	5 554	6 500	7 137	7 823	8 599	9 637	11 011	12 660	14 726
dôchodky z majetku	998	1 237	1 440	1 601	1 677	1 581	1 362	1 373	1 145	1 266	944	1 137	1 506	1 885
z toho úroky	651	874	1 019	1 202	1 271	1 149	944	937	695	957	664	701	816	784
sociálne dávky	2 804	3 100	3 289	3 600	4 053	4 275	4 680	5 153	4 966	5 743	6 387	6 834	7 426	7 937
ostatné bežné transfery (len D75+D72)	275	435	415	488	611	588	919	977	1 224	1 232	1 145	1 295	1 671	1 983
z toho poisťné náhrady neživotného poistenia	85	104	89	141	96	104	163	121	145	183	173	185	222	211
Bežné výdavky sektora (spolu)	4 340	5 076	5 559	5 927	6 254	6 604	7 347	8 110	8 663	9 098	10 190	11 836	13 241	14 841
dôchodky z majetku	111	113	160	176	191	160	138	155	175	267	340	674	801	862
z toho úroky	108	105	150	166	179	144	121	137	156	244	313	644	771	832
bežné dane z dôchodkov	866	985	1 119	1 148	1 350	1 210	1 361	1 423	1 619	1 453	1 585	1 704	2 001	2 206
sociálne príspevky	2 994	3 535	3 686	4 006	4 092	4 600	5 103	5 726	5 996	6 483	7 157	7 906	8 722	9 665
ostatné bežné transfery (len D75+D71)	369	443	594	597	621	634	745	806	873	895	1 108	1 552	1 717	2 108
z toho čisté platby poisťného než. poistenia	85	81	101	141	71	90	145	130	159	179	143	174	185	177
Disponibilný dôchodok, čistý	10 412	12 245	13 863	15 361	16 691	18 461	20 043	21 701	22 915	25 362	27 743	30 278	34 032	37 462
Konečná spotreba domácností (-)	9 847	11 218	12 645	14 202	15 591	17 262	19 275	20 956	22 687	25 384	27 751	30 816	33 860	37 555
Úprava čist. majetku dom. v rezervách penz. fondov(+)	0	0	0	0	30	42	64	80	102	99	403	873	938	987
Čisté úspory	565	1 027	1 218	1 159	1 130	1 241	832	825	330	77	395	335	1 110	894
Čisté úspory bez úpravy majetku v rezervách penz. fondov)	565	1 027	1 218	1 159	1 100	1 199	768	745	228	-22	-8	-538	172	-93

Poznámka: revidovaný časový rad (1995-2007), rok 2008 predbežný

Kapitálové príjmy a výdavky v sektore domácností, mil. EUR

Kapitálový účet	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Čisté úspory	565	1 027	1 218	1 159	1 130	1 241	832	825	330	77	395	335	1 110	894
Kapitálové transfery, prijaté mínus vyplatené	83	1 003	92	224	103	88	80	-3	-7	-14	0	-1	0	1
Tvorba hrubého fixného kapitálu	585	795	885	1 289	1 537	2 034	1 895	2 252	2 205	2 211	2 693	3 010	3 272	3 537
Spotreba fixného kapitálu (-)	-551	-642	-721	-814	-919	-1 035	-1 140	-1 244	-1 406	-1 523	-1 664	-1 798	-1 900	-2 049
Zmena stavu zásob	168	77	68	-3	44	31	91	91	-54	138	122	44	84	89
Nadobudnutie mínus úbytok cenností	0	0	24	24	24	26	43	43	28	21	17	20	29	31
Nadobudnutie mínus úbytok nef. neprod. aktív	-104	-143	-149	0	-125	-56	-83	-11	-42	-94	-101	-90	-76	-20
Deficit / prebytok sektora	550	1 943	1 203	887	672	329	106	-309	-408	-690	-672	-852	-299	-693
													0,35	
Podiel deficitu / prebytku na HDP (%)	2,8	9,0	5,0	3,4	2,4	1,1	0,3	-0,8	-1,0	-1,5	-1,4	-1,5	-0,5	-1,0

3.4 Sektor verejnej správy

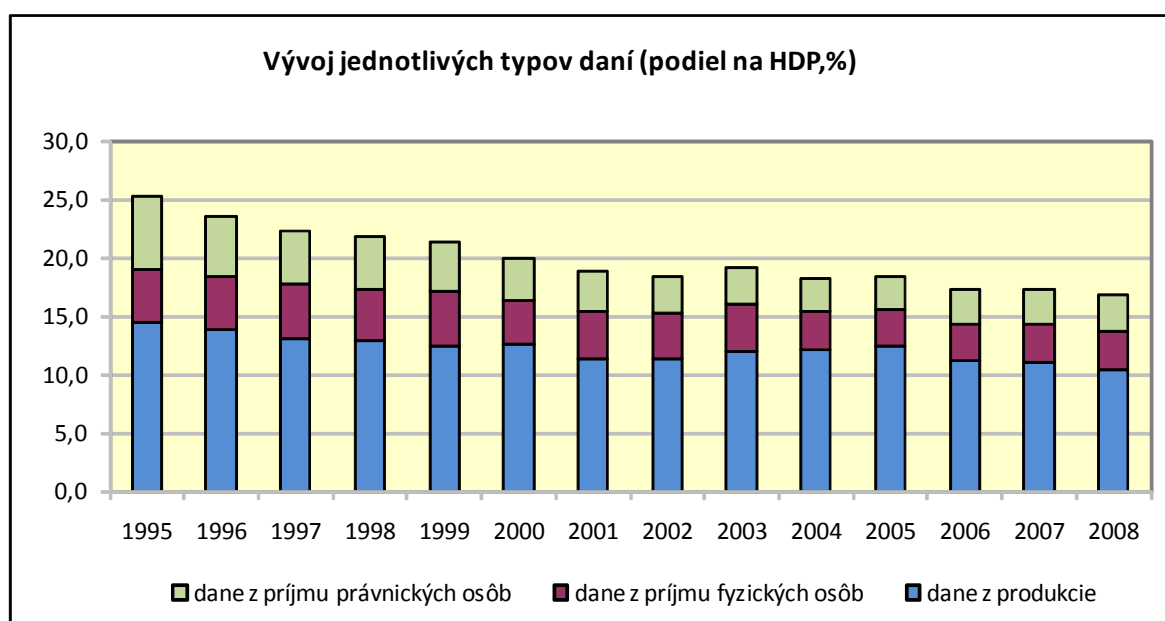
Obdobie rokov 2006-2008 pre sektor verejnej správy je charakteristické úsilím vlády dosiahnuť deficit sektora, ktorý bude spĺňať maastrichtské kritérium pre vstup Slovenska do eurozóny k 1.1.2009. Kým v roku 2006 deficit predstavoval -3,5% z HDP, v nasledujúcom roku klesol na -1,9%. V roku 2008 vzrástol na -2,3% HDP.

Príjmy a výdavky sektora, ktoré ovplyvnili tento vývoj, sú uvedené v tabuľke 3.4.1 na konci kapitoly.

Na príjmovej strane sektora rozhodujúcu úlohu mal výber daní, a to daní z produkcie a daní z príjmov. V rokoch 2006-2008 pokračuje celkový trend znižovania miery daní, t.j. ich podiel na HDP má stále klesajúci trend. Tento vývoj nie je rovnaký u jednotlivých typov daní. U daní z produkcie bol v roku 2006 zaznamenaný pokles oproti roku 2005 o 1,2 p.b., ktorý bol spôsobený najmä výpadkom výberu daní z produktov. V ďalších dvoch rokoch spomalenie výberu daní pokračovalo, aj keď nie už tak dynamicky, v roku 2008 ich podiel klesol na 10,4% HDP aj napriek zvýšeniu sadzby spotrebnej dane z cigariet na začiatku roka 2008.

Pri výbere daní z príjmu bol trend opačný, aj po roku 2005 vidieť mierny nárast ich podielu na HDP, a to z 6,1% v roku 2006 na 6,4% v roku 2008, na tomto raste sa podieľali tak dane z príjmu fyzických osôb, ako aj dane z príjmu právnických osôb.

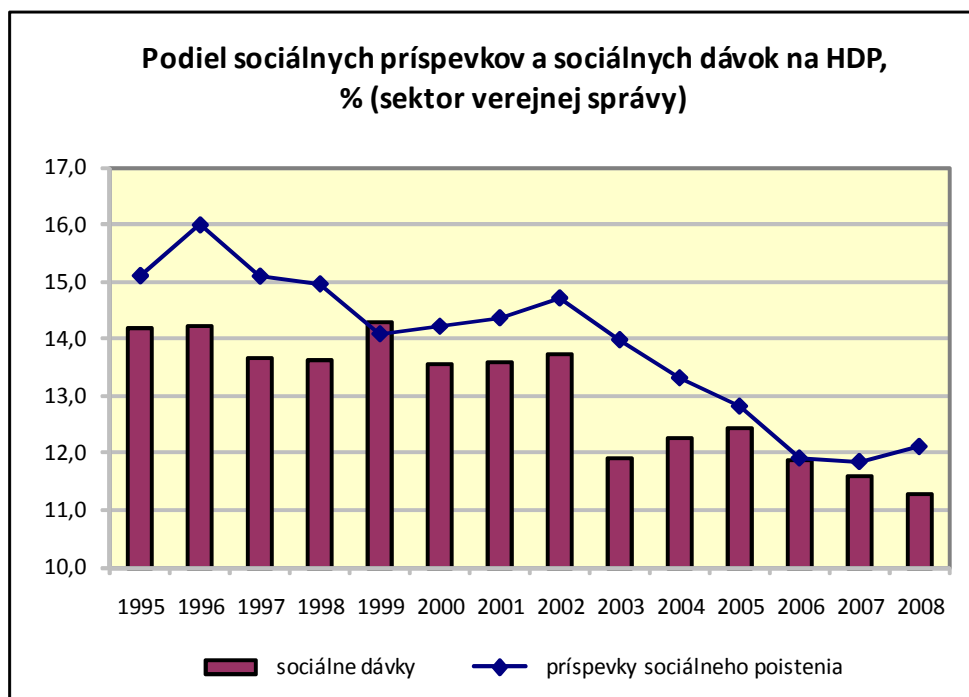
Graf 3.4.1

Druhý rozhodujúci príjem v sektore verejnej správy predstavujú príspevky sociálneho zabezpečenia (príspevky do Sociálnej poisťovne, do zdravotných poisťovní) od zamestnávateľov, zamestnancov a samostatne hospodáriacich osôb¹². Miera výberu sociálnych príspevkov v roku 2006 klesla asi o 0,9 p.b. oproti roku 2005, čo súviselo s naštartovaním 2.piliera dôchodkového zabezpečenia, keď časť odvodov smerovala už do súkromných penzijných fondoch v sektore finančných korporácií¹³. Počas obdobia 2006-2008 sa podarilo udržiavať stabilnú dynamiku odvodov smerujúcich do sektora verejnej správy na úrovni 11,9% HDP s miernym nárastom v roku 2008 na 12, %.

Výdavky sektora verejnej správy sa riadia vývojom príjmových položiek sektora a rozpočtovaným deficitom sektora verejnej správy. Na strane bežných výdavkov sektora najvyššiu položku predstavujú sociálne dávky. Po roku 2005 sa spomaľuje miera vyplácania sociálnych dávok, v roku 2006 tvorili 11,9% HDP, v roku 2008 11,3%. V nasledujúcom grafe sme porovnali vývoj príspevkov na sociálne zabezpečenie s vývojom sociálnych dávok. Z grafu je zrejmé, že vývoj sociálnych dávok nesleduje vývoj sociálnych príspevkov. Sociálne dávky predstavujú skôr nástroj sociálnej politiky štátu.

Graf 3.4.2

¹² Zahrnuté sú aj sociálne príspevky, ktoré platí štát za zákonom určené osoby (deti, dôchodcov). V rovnakej výške sa vyskytujú potom aj na strane výdavkov v rámci sociálnych dávok.

¹³ Dopad 2. piliera na deficit sektora sa odhadoval na 1,3% HDP.

Významnú úlohu v rámci výdavkov predstavujú subvencie na produkciu, ktoré vláda poskytuje trhovým výrobcam. V rámci tejto položky sa prerozdeľujú aj prostriedky z rozpočtov EÚ. Podiel subvencií na HDP v rokoch 2006 rovnaký ako v roku 2005 (1,3% HDP). Po miernom znížení v roku 2007 na 1,2%, sa v nasledujúcom roku v dôsledku vyššej miery čerpania štrukturálnych fondov podiel subvencií zvýšil na 1,7% HDP.

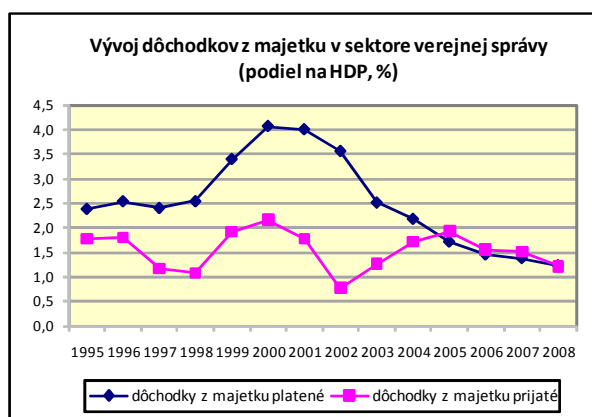
Výslednú bilancujúcu položku bežných príjmov a výdavkov (*disponibilný dôchodok*) ovplyvňuje bilancia transakcie *dôchodky z majetku* a bilancia *ostatných bežných transferev*.

Vo vývoji dôchodkov z majetku prijatých/vyplatených vidieť v posledných rokoch vyrovnaný trend, obidve transakcie mali klesajúci podiel na HDP, pričom dôchodky prijaté prevyšovali dôchodky vyplatené len asi o 0,3, resp. 0,2 p.b. v roku 2006/2007. V roku 2008 dôchodky z majetku vyplatené prevýšili dôchodky z majetku prijaté len asi o 17 mil. eur. (obidve transakcie mali rovnaký podiel na HDP, asi 1,2% z HDP). Ich bilancia nemala významný podiel na disponibilnom dôchodku sektora.

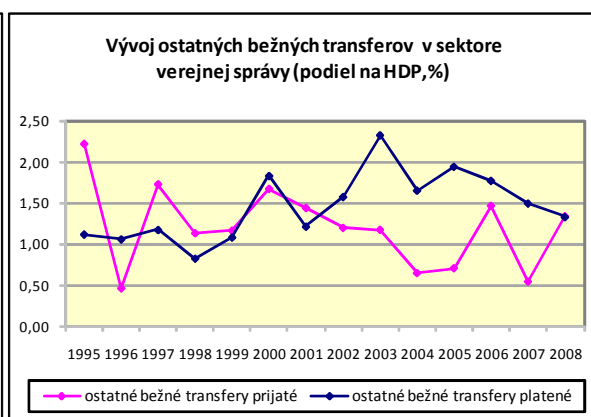
Ostaté bežné transfery na strane príjmov dosť kolísali, sú v nich okrem rôznych pokút, transferov medzi rezidentskými inštitucionálnymi sektormi, zahrnuté aj transakcie verejných rozpočtov SR s Európskou úniou, ktoré smerujú do štátneho rozpočtu (sú zaznamenané pod položkou D74 medzinárodná kooperácia). Na celkovom znížení objemu ostatných bežných transferov v roku 2007 však nemali vplyv príjmy z EÚ (ako potvrdzuje aj analýza uvedená nižšie).

Ostatné bežné transfery vyplatené zo sektora mali klesajúcu tendenciu, ich podiel na HDP klesol z 1,8% v roku 2006 na 1,3% v roku 2008. Túto skutočnosť ovplyvnili aj znížené odvody do rozpočtov EÚ, najmä nižší odvod z HND. Výsledná bilancia ostatných bežných transferov preto kladne ovplyvnila disponibilný príjem sektora v roku 2008.

Graf 3.4.3

Graf 3.4.4

Celkovo bežné príjmy sektora verejnej správy predstavovali v roku 2006 asi 32,1% HDP, čo bol oproti predchádzajúcemu roku pokles o 1,7 p.b., a v nasledujúcom roku klesol podiel o ďalší percentuálny bod vďaka výpadku rôznych bežných príjmov. Mierny nárast podielu príjmov v roku 2008 súvisel s vyššími odvodmi sociálnych príspevkov.

Odvody a príjmy z prostriedkov EÚ

Analýza odvodov a príjmov prostriedkov z rozpočtov EÚ pomôže vysvetliť vývoj niektorých ukazovateľov Národných účtov. Čerpané prostriedky z rozpočtov Európskej únie, ako aj odvody Slovenskej republiky do rozpočtov EÚ sú zaznamenané v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 3.4.2 Odvody a príjmy z prostriedkov Európskej únie, mil. Eur¹⁴

Výdavky (mil. Eur)			
	2006	2007	2008
Príspevok do Výskumného fondu pre uhlie a oceľ	5	7	7
Zdroj založený na DPH a HND a korekcie	458	481	520
<i>Odvody do rozpočtov EÚ (rozpočtované)</i>	462	488	527
<i>Odvody tradičných vlastných zdrojov (nerozpočtované)*</i>	69	102	117
<i>Odvody do rozpočtov EÚ (spolu)</i>	531	590	643
<i>*do a poľnohospodárske poplatky</i>			
Príjmy (mil. Eur)			
	2006	2007	2008
Záručná sekcia EAGGF	309	129	0
EAGF	0	171	179
EAFRD	0	76	172
Štrukturálne fondy (I. a II. prog.obdobie)	321	390	358
Kohézny fond (I. a II. prog. obdobie)	34	82	155
Špeciálna kompenzačná platba	15	0	0
<i>Príjmy z EÚ zaradené do príjmov štátneho rozpočtu</i>	678	847	863
<i>Príjmy z EÚ nezaradené do príjmov štátneho rozpočtu</i>	216	63	30
<i>z toho predstupové fondy</i>	158	45	19
<i>povstupové prostriedky</i>	58	19	11
<i>Príjmy z EÚ (spolu)</i>	894	911	893
Čistá finančná pozícia SR	363	321	250

Slovensko odvádza do všeobecných rozpočtov EÚ pravidelné odvody, konkrétne odvody z vlastných zdrojov z DPH a z hrubého národného dôchodku. Tiež prispieva do Výskumného

¹⁴ EAGF - European Agricultural Guarantee Fund (európsky poľnohospodársky zabezpečovací a garančný fond)
EAFRD – European Agricultural Fund for Rural Development (európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka)

fondy pre uhlie a oceľ. Okrem toho odvádza SR do rozpočtov EÚ aj tradičné vlastné zdroje, ako je clo a poľnohospodárske poplatky (75%), ktoré však nie sú rozpočtované¹⁵.

Na druhej strane SR prijíma prostriedky zo štrukturálnych operácií (Štrukturálne fondy a Kohézny fond), záručnej sekcie Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EAGGF), a špeciálnu kompenzačnú platbu (na vyrovnanie kurzových rozdielov), ktoré tvoria príjem štátneho rozpočtu. Rok 2007 bol prvým rokom, v ktorom bolo možné čerpať prostriedky z prvého a zároveň druhého programového obdobia 2007-2013. SR tiež čerpá finančné prostriedky v rámci predvstupových fondov (PHARE, ISPA, SAPARD) a tiež povstupové prostriedky poskytnuté z rozpočtu EÚ, ktoré nie sú zaradené do príjmov štátneho rozpočtu. Čerpanie týchto prostriedkov postupne dobieha.

Časť transferov z EÚ smeruje rovno k prijímateľom (v podobe subvencií na produkciu a investičných dotácií). V sektore verejnej správy sa transfery z EÚ zaznamenajú pod položkou *D74 Medzinárodná spolupráca*. Odvody do EÚ sú v národných účtoch zaznamenané jednak ako platby daní (odvod DPH a ostatných daní z produkcie) a v rámci sektora verejnej správy sa zaznamenajú ostatné odvody, ako je odvod z HND, korekcie Veľkej Británie v rámci položky *D75 Rôzne bežné transfery*. Časť prostriedkov je vyplácaná vo forme *subvencií na produkciu (D3)*.

Ak zhodnotíme dopad jednotlivých príjmových a výdavkových položiek sektora verejnej správy na vývoj *disponibilného dôchodku*, môžeme konštatovať, že jeho mierny pokles v roku 2007 spôsobili najmä ostatné bežné transfery a naopak, na jeho raste v roku 2008 mali podiel okrem ostatných bežných transferov aj odvody sociálnych príspevkov. *Disponibilný dôchodok* v roku 2008 tvoril asi 16% HDP.

Výdavky na konečnú spotrebu verejnej správy zvyčajne prevyšujú disponibilný dôchodok sektora, čiže sektor vykazuje záporné „čisté úspory“, resp. čistú stratu. Konečná spotreba sektora verejnej správy v roku 2006 predstavovala 18,9% HDP, čo oproti roku 2005 bol nárast o 0,6 p.b. Ide o jav, ktorý sa opakoval aj v predchádzajúcich obdobiach, keď v poslednom roku vládnutia „starej“ vlády a v prvom roku vládnutia „novej vlády“ vždy došlo k výraznejšiemu rastu konečnej spotreby vlády. Na raste konečnej spotreby sa podieľal predovšetkým rast odmien zamestnancov (o 13%), rast medzispotreby (o 25,8%) a rast sociálnych naturálnych transferov (nákupy od trhových výrobcov o 11%), tabuľka 3.4.3.

¹⁵ Z toho 25% zostáva v príjmoch rozpočtu ako náklady súvisiace s výberom cla a poplatkov.

Tabuľka 3.4.3 Štruktúra konečnej spotreby sektora verejnej správy

Produkcia a konečná spotreba sektora verejnej správy, mil. Eur

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
medzispotreba	2 120	2 320	2 292	2 503	2 562	2 472	3 111	2 818	3 364
odmeny zamestnancov	2 746	3 006	3 363	3 598	3 638	3 592	4 058	4 182	4 417
spotreba fixného kapitálu	1 193	1 274	1 358	1 460	1 532	1 416	1 485	1 533	1 608
ost. dane na produkciu	18	31	21	130	30	34	49	116	29
Produkcia sektora	6 077	6 631	7 034	7 691	7 762	7 514	8 703	8 649	9 418
toho trhová	557	483	583	764	564	647	698	737	631
ostatná netrhová produkcia	5 511	6 132	6 437	6 926	7 197	6 864	8 001	7 908	8 788

<i>Konečná spotreba</i>	6 279	6 992	7 466	8 291	8 584	9 036	10 410	10 640	11 691
v tom nákupy od trhových výrobcov*	768	860	1 029	1 365	1 387	2 172	2 409	2 732	2 903

* sú znížené o tržby z netrhovej produkcie, ktoré ale nepredstavujú významnú položku

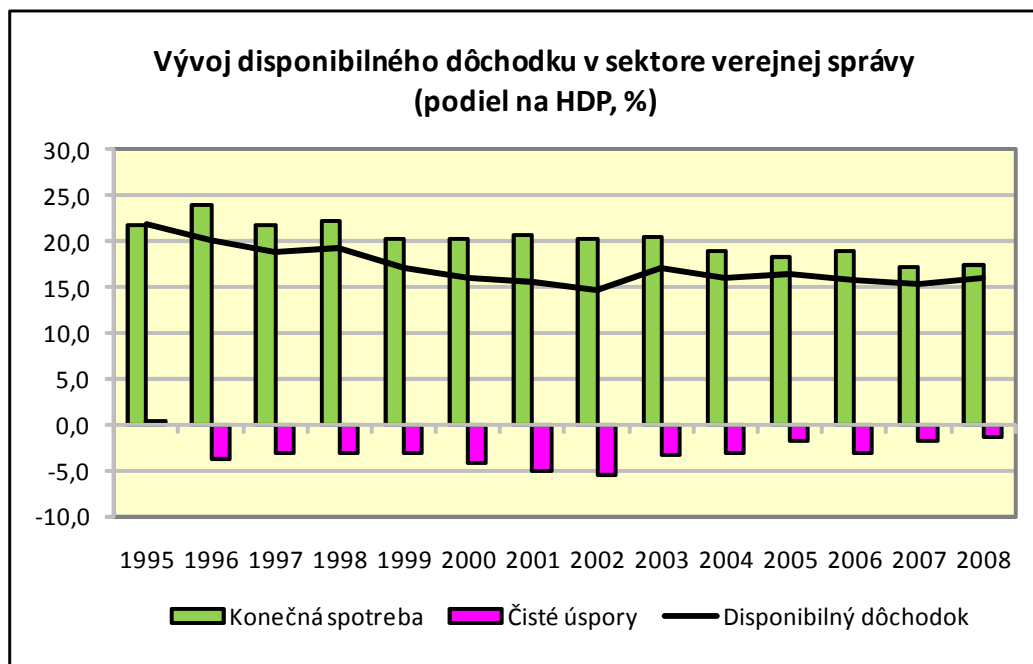
Produkcia a konečná spotreba sektora verejnej správy, ročné tempo rastu (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
medzispotreba		9,4	-1,2	9,2	2,4	-3,5	25,8	-9,4	19,4
odmeny zamestnancov		9,5	11,9	7,0	1,1	-1,3	13,0	3,1	5,6
spotreba fixného kapitálu		6,8	6,6	7,5	4,9	-7,6	4,9	3,2	4,9
ost. dane na produkciu		72,2	-32,3	519,0	-76,9	13,3	44,1	136,7	-75,0
Produkcia sektora		9,1	6,1	9,3	0,9	-3,2	15,8	-0,6	8,9
z toho trhová		-13,3	20,7	31,0	-26,2	14,7	7,9	5,6	-14,4
ostatná netrhová produkcia		11,3	5,0	7,6	3,9	-4,6	16,6	-1,2	11,1

<i>Konečná spotreba</i>		11,4	6,8	11,1	3,5	5,3	15,2	2,2	9,9
v tom nákupy od trhových výrobcov*		12,0	19,7	32,7	1,6	56,6	10,9	13,4	6,3

V nasledujúcom roku vďaka opatreniam vlády smerujúcim k zvýšenému šetreniu, sa podarilo výrazne znížiť najmä medzispotrebu (o -9,4%) a znížiť tempo rastu odmien zamestnancov na 3% ročne. Aj pri vyššom raste objemu sociálnych naturálnych transferov, celkove sa podarilo znížiť podiel konečnej spotreby verejnej správy na HDP na 17,3% v roku 2007 a tento podiel udržať aj v nasledujúcom roku. Táto úspora sa prejavila na znížení zápornej hodnoty čistých úspor v roku 2007 i 2008.

Graf 3.4.5

Kapitálový účet

Deficit sektora verejnej správy ovplyvňuje okrem záporných čistých úspor aj vývoj položiek na kapitálovom účte. Bilancia kapitálových transferov prijatých/vyplatených sektorom zvykne byť v sektore verejnej správy záporná. Na strane príjmov sú to predovšetkým kapitálové dane, ktoré sektor vyberá, na strane výdavkov investičné dotácie, ktoré smerujú do ostatných sektorov. Po roku 2005 v investičných dotáciách sa premieta už aj čerpanie štrukturálnych fondov.

Tabuľka 3.4.4

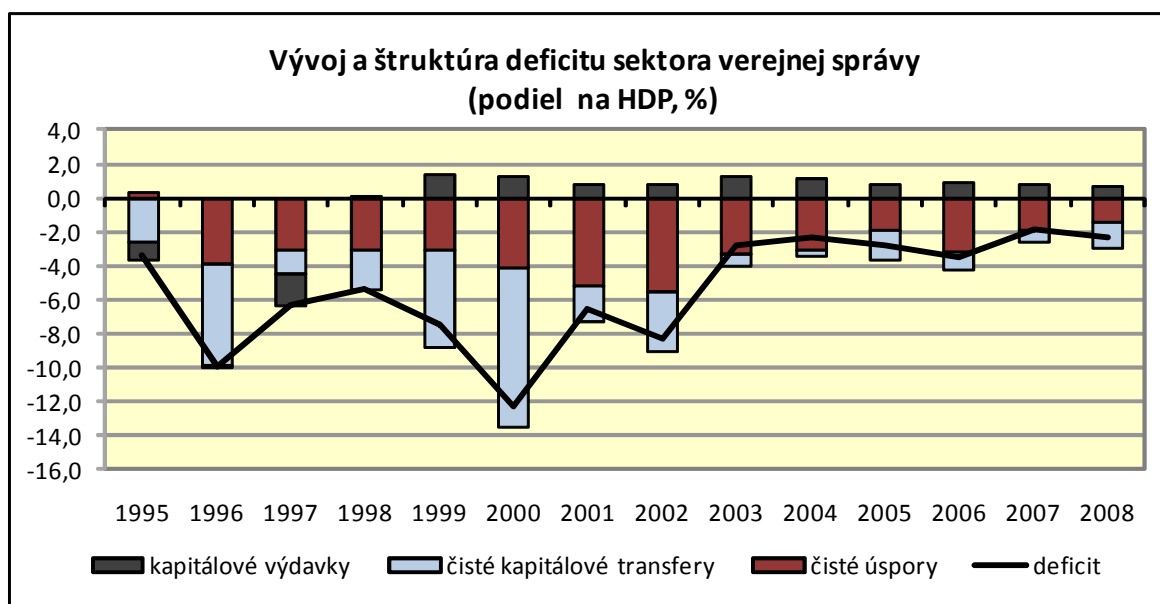
Kapitálové transfery v sektore verejnej správy, mil. Eur

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kapitálové transfery prijaté	32	36	42	9	75	1	17	117	24
z toho kapitálové dane	8	8	9	8	4	1	0	0	0
investičné dotácie	7	4	25	1	0	0	0	93	0
ostatné kapitálové transfery	17	24	8	0	71	0	17	24	24
Kapitálové transfery platené	2 964	748	1 301	270	248	843	612	586	1 075
z toho investičné dotácie	149	164	223	118	167	378	464	522	631
ost. kapitálové transfery	2815	584	1078	152	81	465	148	64	444
Čisté kapitálové transfery	-2 932	-712	-1 259	-261	-173	-842	-595	-469	-1 051
Podiel na HDP (%)	-9,4	-2,1	-3,4	-0,6	-0,4	-1,7	-1,1	-0,8	-1,6

Údaje z tabuľky 3.4.4 ukazujú, že v rokoch 2006-2007 boli zo sektora vyplatené nižšie objemy kapitálových transferov ako v roku 2005 a čisté kapitálové transfery tvorili asi -1,1 až -0,8% HDP. Až v roku 2008 sa zrýchlilo čerpanie z eurofondov a objem vyplatených investičných dotácií vzrástol o 83%. Podiel čistých kapitálových transferov vzrástol o 0,6 p.b.

Investičné aktivity sektora boli v rokoch 2006-2008 vykryté spotrebou fixného kapitálu a príjmami z predaja neproduktívnych aktív, t.j. tieto výdavky nezvyšovali deficit sektora¹⁶. Z analýzy teda vyplýva, že podstatné zníženie deficitu sektora v roku 2007 o 1,6 p.b., t.j. na úroveň -1,9% HDP sa dosiahlo vďaka výraznému zníženiu výdavkov na konečnú spotrebu. Bol to najnižší deficit, ktorý sektor vykázal v období 1995-2008. Aj keď sa v roku 2008 podarilo udržať výdavky na konečnú spotrebu v reláciách predchádzajúceho roka, deficit sektora vzrástol na -2,3% HDP v dôsledky nárastu vyplatených kapitálových transferov.

Graf 3.4.6

Zhrnutie

Keď analyzujeme celé obdobie rokov 1995-2008, vidíme v hospodárení sektora verejnej správy niekoľko výrazných období.

Obdobie od roku 1996 do roku 2002 je charakterizované prehlbovaním deficitu sektora, ktorý dosiahol maximum v roku 2000, t.j. -12,3 % HDP. Zlú hospodársku situáciu sektora zapríčinili viaceré skutočnosti. V tomto období výrazne klesal podiel disponibilného dôchodku sektora, z 22% v roku 1995 na 14,7% v roku 2002, spôsobený najmä stále sa znižujúcou mierou výberu daní, či už daní z produkcie alebo daní z dôchodkov (pokles o 6,9 p.b.). Pri pomerne stabilnom vývoji konečnej spotreby (v rokoch 1999-2002 okolo 20% z HDP), záporné úspory sektora sa prehlbovali až na úroveň -5,6% HDP.

¹⁶ Podľa údajov NÚ spotreba fixného kapitálu (čo sú vlastne odpisy z reprodukčnej hodnoty fixného kapitálu) preyšuje hodnotu tvorby fixného kapitálu, odpisy sa spätne neinvestujú.

Zlú hospodársku situáciu v ekonomike vláda riešila revitalizáciou nefinančných korporácií a reštrukturalizáciou bánk, čo sa prejavilo na raste kapitálových transferov smerujúcich zo sektora verejnej správy. V roku 2002 deficit sektora prehĺbili aj kapitálové transfery do zahraničia.

Obdobie 2003-2005 sa vyznačuje konsolidáciou financií sektora verejnej správy, hospodárskymi reformami a vstupom SR do EÚ. V tomto období sa deficit sektora znížil na úroveň -2,4% v roku 2004, v roku 2005 vzrástol na -2,8% HDP. Na zníženie deficitu mali vplyv viaceré skutočnosti. Daňovou reformou v roku 2004 sa zmenila štruktúra výberu daní, keď sa zvýšil podiel daní z produkcie a znížil sa podiel daní z príjmov a zo ziskov, čím sa súčasne zastavil aj pokles v miere výberu daní, ich podiel na HDP bol niečo vyše 18%. Postupne sa znižovala aj miera prerozdelenia prostredníctvom verejných financií. Pri znižovaní podielu príjmov sektora na HDP, súčasne rýchlejšie klesal podiel bežných výdavkov sektora. Po vstupe SR do EÚ vzrástol objem transakcií s inštitúciami EÚ. Keďže bilancia týchto transakcií bola v tomto období kladná v prospech štátneho rozpočtu SR, prispievali tieto vzťahy k zníženiu deficitu sektora. Úsporné opatrenia vlády sa premietli aj v znížení podielu konečnej spotreby sektora na HDP na 18,3% v roku 2005.

Posledné sledované obdobie 2006-2008 sa vyznačuje úsilím vlády splniť podmienky prijatia SR do eurozóny. Po výraznejšom raste deficitu v roku 2006 (na -3,5%), sa v nasledujúcich dvoch rokoch podarilo deficit znížiť na -1,9% a v roku 2008 udržať na hranici -2,3% HDP.

Splnenie maastrichtských kritérií sa podarilo dosiahnuť a udržať aj vďaka zníženiu rastu konečnej spotreby. Zvýšenie deficitu v roku 2008 súvisí aj so zvýšenými nákladmi na kofinancovanie prostriedkov čerpaných z rozpočtov EÚ (investičné dotácie do nefinančných korporácií).

Tabuľka 3.4.1

Bežné príjmy a výdavky v sektore verejnej správy, mil. EUR

<i>Bežný účet</i>	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bežné príjmy sektora (spolu)	8 569	8 980	9 606	10 202	10 821	11 828	12 320	12 907	14 397	15 297	16 673	17 688	19 139	21 168
dane na produkciu	2 795	2 971	3 116	3 359	3 475	3 895	3 844	4 187	4 853	5 471	6 101	6 141	6 797	6 995
príspevky sociálneho poistenia	2 916	3 441	3 600	3 912	3 955	4 428	4 863	5 411	5 673	6 007	6 314	6 553	7 287	8 137
dôchodky z majetku	342	388	278	282	538	671	602	284	512	776	952	856	933	816
<i>z toho dividendy</i>	127	162	133	145	387	371	283	50	139	415	621	503	611	506
<i>úroky</i>	212	208	138	117	140	285	318	205	341	330	295	306	265	259
daň z príjmov	2 088	2 082	2 201	2 354	2 527	2 314	2 525	2 586	2 884	2 753	2 960	3 333	3 790	4 322
<i>od fyzických osôb</i>	866	985	1 119	1 148	1 350	1 210	1 361	1 423	1 619	1 453	1 585	1 704	2 001	2 206
<i>od podnikateľských subjektov</i>	1 222	1 097	1 082	1 206	1 177	1 104	1 164	1 163	1 265	1 300	1 375	1 629	1 789	2 116
ostatné bežné transfery	428	98	411	295	326	520	486	439	475	290	346	805	332	898
<i>z toho D74 Medzinárodná spolupráca</i>	0	5	6	4	4	5	5	6	6	39	106	167	149	324
Bežné výdavky sektora (spolu)	4 330	4 666	5 128	5 174	6 021	6 832	7 078	7 493	7 473	8 107	8 575	9 049	9 641	10 434
subvencie na produkciu	913	831	1 017	731	750	773	712	554	673	843	647	726	740	1 116
dane z produkcie	3	11	10	17	18	18	31	21	130	30	34	49	116	29
dôchodky z majetku	460	546	573	664	954	1 266	1 354	1 308	1 019	984	848	804	852	833
sociálne dávky	2 741	3 061	3 258	3 563	4 013	4 223	4 601	5 052	4 838	5 534	6 123	6 544	7 129	7 591
ostatné bežné transfery	216	228	280	216	304	570	411	579	943	746	957	975	920	894
<i>z toho D75 Rôzne bežné transfery</i>	198	203	217	175	283	539	374	547	896	707	916	933	865	824
Disponibilný dôchodok, čistý	4 239	4 314	4 478	5 028	4 800	4 996	5 242	5 414	6 924	7 190	8 098	8 639	9 498	10 734
Konečná spotreba	4 183	5 146	5 202	5 820	5 660	6 279	6 992	7 466	8 291	8 584	9 036	10 410	10 640	11 691
Čisté úspory	56	-832	-724	-792	-860	-1 283	-1 750	-2 052	-1 367	-1 394	-938	-1 771	-1 142	-957

Poznámka: revidovaný časový rad (1995-2007), rok 2008 predbežný

Kapitálové príjmy a výdavky v sektore verejnej správy, mil. EUR

<i>Kapitálový účet</i>	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Čisté úspory	56	-832	-724	-792	-860	-1 283	-1 750	-2 052	-1 367	-1 394	-938	-1 771	-1 142	-957
Kapitálové transfery, prijaté mínus vyplatené	-502	-1 285	-346	-630	-1 603	-2 933	-713	-1 259	-260	-173	-841	-594	-469	-1 051
Tvorba hrubého fixného kapitálu	454	808	1 294	1 034	820	876	1 046	1 204	1 040	1 079	1 029	1 198	1 149	1 314
Spotreba fixného kapitálu (-)	-782	-863	-933	-1 003	-1 106	-1 193	-1 274	-1 358	-1 460	-1 532	-1 416	-1 485	-1 533	-1 608
Zmena stavu zásob	-15	-18	6	6	-100	-60	-3	-1	-22	10	63	-106	67	34
Nadobudnutie mínus úbytok cenností	0	-4	0	2	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1
Nadobudnutie mínus úbytok nef. neprod. a	556	93	69	-64	10	-11	-26	-131	-59	-56	-67	-73	-152	-201
Deficit sektora verejnej správy	-659	-2 133	-1 506	-1 397	-2 087	-3 828	-2 206	-3 025	-1 126	-1 069	-1 389	-1 900	-1 143	-1 548
Podiel deficitu verejnej správy na HDP	-3,4	-9,9	-6,3	-5,3	-7,4	-12,3	-6,5	-8,2	-2,8	-2,4	-2,8	-3,5	-1,9	-2,3

3.5 Zahranie

Sektor zahraničia v ponímaní systému národných účtov zaznamenáva transakcie rezidentských inštitúcií so zahraničím. Účet je konštruovaný z pohľadu zahraničia, t.j. príjmy sektora zahraničia predstavujú výdavky slovenskej ekonomiky, a naopak výdavky zahraničia sú príjmom ekonomiky. V tejto práci však vzťahy slovenskej ekonomiky voči zahraničiu budeme komentovať z pohľadu slovenskej ekonomiky. Údaje o príjmoch a výdavkoch sú uvedené v tabuľke 3.5.1 .

Slovenská ekonomika aj v rokoch 2006-2008 vykazuje deficit voči zahraničiu, ale jeho podiel na HDP mal klesajúcu tendenciu. Na vývoj deficitu mala rozdielny vplyv bilancia vývozu a dovozu, bilancia bežných transferov a bilancia kapitálových transferov.

Bilancia vývozu a dovozu vykazuje z pohľadu SR deficit už dlhodobo, keďže objem dovozu tovarov a služieb prevyšuje objem vývozu tovarov a služieb. V roku 2006 vývoz i dovoz rástli vysokými tempami, pričom dynamika vývozu mierne prevýšila dynamiku dovozu (23,6%, resp. 22%). Deficit obchodnej bilancie predstavoval asi -4% HDP. V nasledujúcom roku sa síce dynamika rastu tak vývozu ako aj dovozu znížila takmer o polovicu (na 15%, resp. 11%), ale vďaka rýchlejšiemu rastu vývozu sa saldo obchodnej bilancie znížilo a deficit obchodnej bilancie klesol na -1% HDP (v bežných cenách). Na tomto priaznivom vývoji mal veľký podiel najmä vývoz výrobkov elektrotechnického a automobilového priemyslu, tiež výrobkov chemického priemyslu.

V roku 2008 sa začali prejavovať už prvé dopady hospodárskej krízy na ekonomiku, čo sa prejavilo aj v znížení tempa rastu vývozu a dovozu, pričom vo vývoze bolo spomalenie výraznejšie ako v dovoze (na 4,6%, resp. 6,1%). Saldo obchodnej bilancie sa tým zhoršilo na -1512 mil. eur, čo predstavovalo -2,25% HDP.

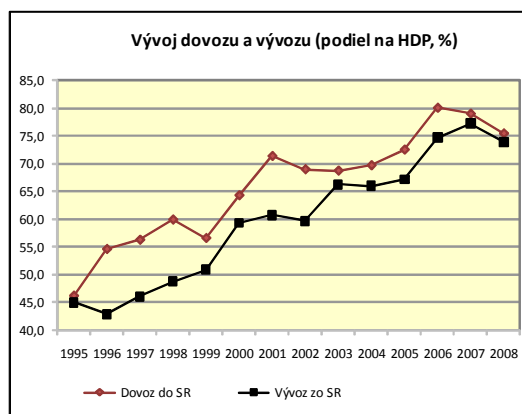
Bežné transfery so zahraničím v období 2006-2008 vykazovali tiež deficit, ktorý sa pohyboval okolo -4,3 až -4,5% HDP. Na jeho medziročné zmeny mali vplyv hlavne dôchodky z majetku a odmeny zamestnancov. V rámci dôchodkov z majetku, ktoré smerujú do zahraničia, najvyššiu položku predstavujú rozdeľované dôchodky korporácií (dividendy) a reinvestované zisky z PZI (odhady). V rokoch 2007-2008 bol odhad reinvestovaných ziskov zahraničných investorov nižší. V roku 2008 klesol aj objem vyplatených dividend. Spolu vo vývoji dôchodkov z majetku, ktoré smerujú do zahraničia, bol zaznamenaný pokles, ich podiel na HDP klesol z 8,1% v roku 2006 na 6,8% v roku 2008. Vývoj dôchodkov z majetku v roku 2008 vylepšoval deficit bežných transferov.

V odmenách zamestnancov, ktorí pracovali v zahraničí, bol v roku 2008 zaznamenaný pokles (ide tiež o odhad). V tomto období sa začali hromadne vracat' osoby, ktoré v dôsledku hospodárskej krízy stratili zamestnanie v zahraničí. Nižší odhad objemu odmien zamestnancov preto zhoršoval deficit bežných transferov so zahraničím.

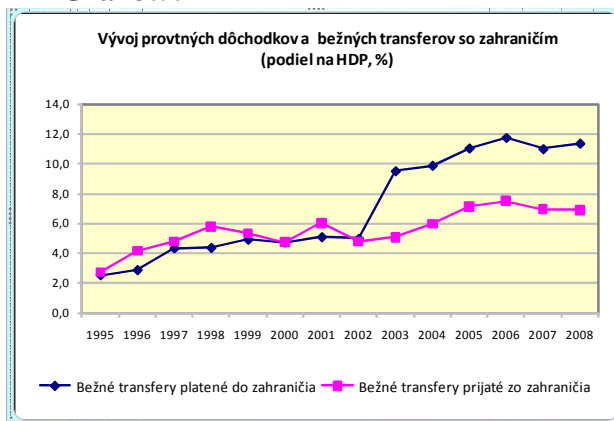
Na deficit bežných transferov majú vplyv aj transakcie s inštitúciami EÚ, ako sú odvody z HND a ostatné odvody platené do inštitúcií EÚ, na druhej strane príjmy z prostriedkov EÚ vo forme subvencií a grantov. Spolu tieto transakcie vrátane ostatných bežných transferov zaznamenaných tak na strane príjmov ako aj výdavkov sektora zahraničia ukazujú, že v rokoch 2006-2008 sa zlepšila ich bilancia voči zahraničiu.

Celkove deficit bežných transferov so zahraničím sa po prechodnom znížení v roku 2007 na -4,05% HDP v roku 2008 zvýšil na -4,5% HDP.

Graf 3.5.1

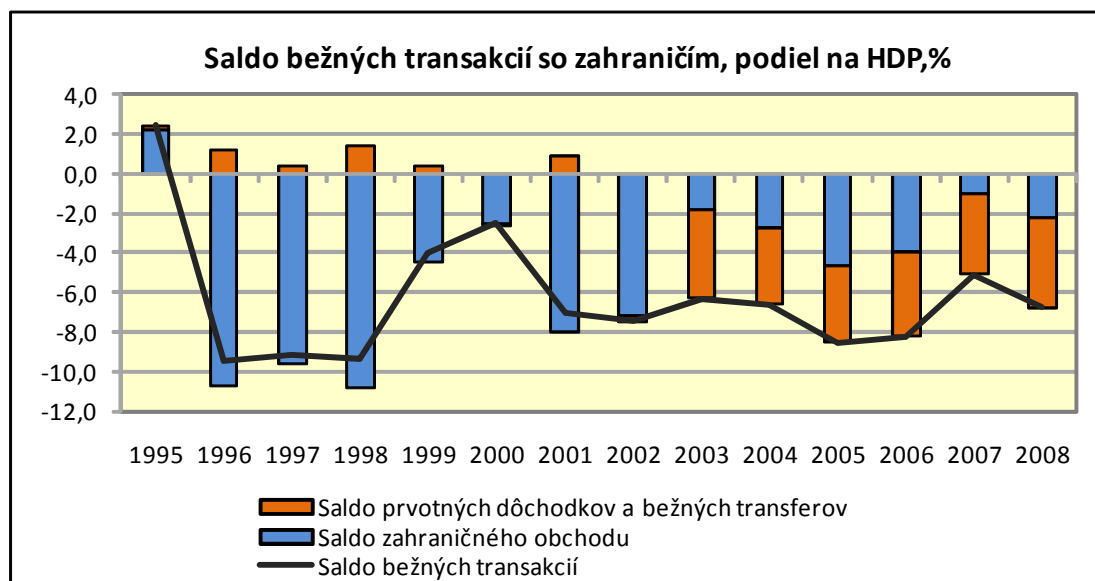

Graf 3.5.2

V nasledujúcom grafe vidíme vývoj salda obchodnej bilancie, salda bežných transferov a salda bežného účtu zahraničia (saldo bežných transakcií).

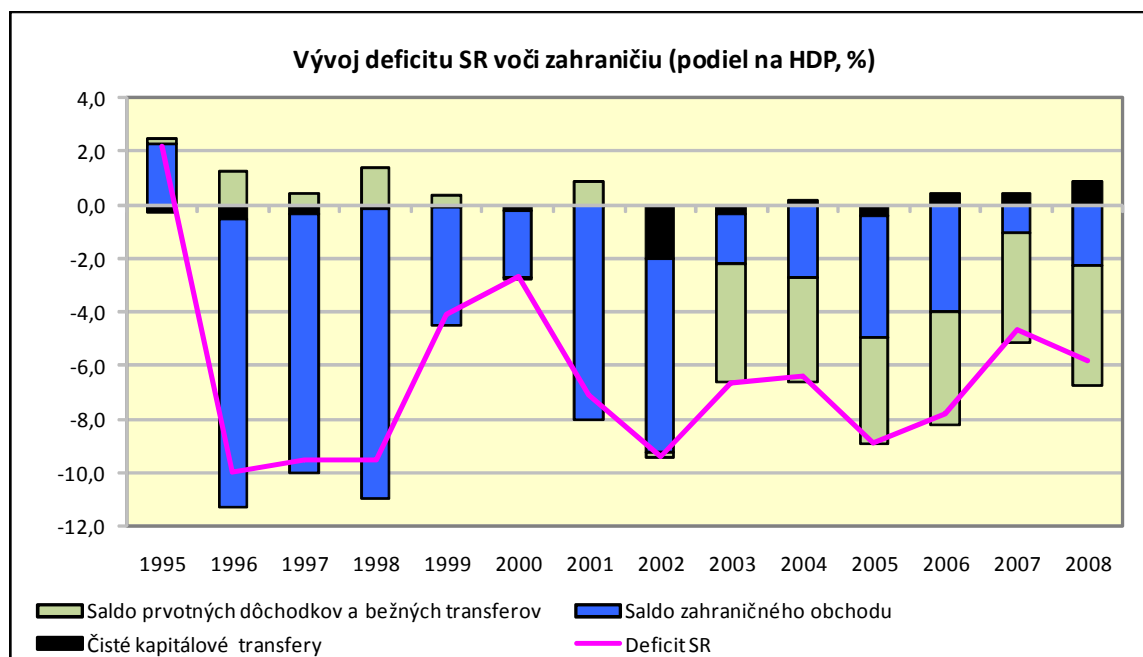
Graf 3.5.3

Kapitálový účet

Na kapitálovom účte zahraničia v rokoch 2006-2008 z pohľadu SR je zaznamenané kladné saldo kapitálových transferov, ktoré sa v roku 2008 zvýšilo o viac ako 100% v dôsledku zrýchleného čerpania prostriedkov z eurofondov. Podiel čistých kapitálových transferov na HDP v tomto roku predstavoval 0,9% HDP.

Graf 3.5.4

Priaznivý vývoj celkového deficitu ekonomiky SR voči zahraničiu v rokoch 2005-2007 až na úroveň -4,7% HDP sa v nasledujúcom roku zhoršil v dôsledku rastu zápornej obchodnej bilancie spôsobenej hospodárskou krízou.

Zhrnutie

V období rokov 1995-2008 možno vo vývoji vzťahov slovenskej ekonomiky voči zahraničiu rozlišovať výrazné etapy, ktoré sa líšili výškou deficitu ako aj jeho štruktúrou.

V období 1996-1998 boli zaznamenané voči zahraničiu najvyššie hodnoty deficitu (okolo -10% z HDP), spôsobené nepriaznivým saldom zahraničného obchodu. Najmä v dôsledku expanzívnej fiskálnej politiky a nízkej exportnej výkonnosti ekonomiky vývoz rástol nedostatočne a dovoz (najmä pre konečnú spotrebu) sa zrýchľoval.

V rokoch 1999-2000 sa podarilo prechodne znížiť deficit ekonomiky na rekordných -2,7% (rok 2000) z HDP vďaka stabilizačnej politike zameranej na zníženie domáceho dopytu a

výraznému spomaleniu rastu dovozu. V nasledujúcich dvoch rokoch (2001-2002) sa opäť prehĺbila zahraničná zadlženosť ekonomiky na -7% až -9% z HDP. Okrem zhoršeného záporného salda zahraničného obchodu to boli aj čisté kapitálové transfery vyplatené do zahraničia, ktoré v roku 2002 predstavovali sumu 22 mld. Sk, a prispeli dvoma percentami k prehĺbeniu deficitu. Saldo prvotných dôchodkov a bežných transferov so zahraničím až do roku 2002 nemalo vplyv na zhoršovanie deficitu ekonomiky.

Obdobie 2003-2005 znamenalo výrazné zmeny vo vzťahu ekonomiky voči zahraničiu. Od roku 2003 sa do vzťahov ekonomiky voči zahraničiu začína premietiť vplyv priamych zahraničných investícií v SR, čím sa zmenila aj štruktúra deficitu ekonomiky SR. Priame zahraničné investície sa vysokou mierou podieľali na raste exportnej výkonnosti ekonomiky v tomto období (podiel vývozu na HDP dosahoval 75-76%), pri súčasnom raste dovoznej náročnosti, ktorá bola vysoká hlavne v prvých rokoch investovania (podiel dovozu v rokoch 2003-2005 predstavoval 77-81% HDP). Deficit obchodnej bilancie vzrástol z -1,8% v roku 2003 na -4,6% v roku 2005. V súvislosti s priamymi zahraničnými investíciami došlo v rozdeľovaní dôchodkov z majetku k výrazným zmenám. Dividendy a reinvestované zisky (odhady) z PZI smerovali k vlastníkom PZI do zahraničia. V rámci bilancie prvotných dôchodkov a bežných transferov so zahraničím sa tento vývoj prejavil v náraste deficitu až na -4,5% HDP v roku 2003 s poklesom v ďalších dvoch rokoch na -3,9%. Deficit spôsobený dôchodkami z majetku vylepšovala bilancia odmien zamestnancov, keďže odmeny vyplatené zamestnancom - slovenským rezidentom v zahraničí ďaleko prevyšovali objemy odmien zamestnancom – nerezidentom vyplatené v SR.

Celkove deficit ekonomiky v rokoch 2003-2005 vzrástol z -6,6% na -8,9%.

Obdobie posledných rokov 2006-2008 nadviazalo na predchádzajúce roky s tým, že dynamika rastu vývozu i dovozu sa zvyšovala. Priaznivé ekonomické výsledky viedli k zníženiu deficitu v roku 2007 až na -4,7%, spôsobené hlavne znížením deficitu obchodnej bilancie na -1,1%. Deficit prvotných dôchodkov a bežných transferov sa výrazne nemenil a dosahoval úroveň nad -4% HDP. V roku 2008 pod vplyvom vonkajšej ekonomickej situácie sa tento trend spomalil, prehĺbením deficitu obchodnej bilancie a ako aj deficitu bilancie prvotných dôchodkov a bežných transferov, výsledný deficit ekonomiky vzrástol na - 5,8% HDP.

Tabuľka 3.5.1

Bežné príjmy a výdavky v sektore zahraničia, mil. EUR

Bežný účet zahraničia	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dovoz do SR	10 720	13 790	15 737	18 305	18 430	22 738	27 346	28 826	31 545	34 883	39 865	48 650	54 018	57 327
<i>dovoz tovarov</i>	8 929	11 759	13 432	15 683	15 910	20 042	24 178	25 388	27 909	31 472	35 764	44 093	48 643	50 748
<i>dovoz služieb</i>	1 791	2 031	2 305	2 622	2 520	2 696	3 168	3 438	3 636	3 411	4 101	4 557	5 375	6 579
Prvotné dôchodky a bežné transfery spolu	492	623	1 040	1 147	1 386	1 481	1 727	1 842	3 871	4 466	5 454	6 477	6 779	7 659
odmeny zamestnancov	24	32	45	53	55	55	63	67	86	89	129	139	154	142
<i>z toho hrubé mzdy</i>	20	27	38	45	46	46	53	57	72	76	105	113	125	115
dôchodky z majetku	313	317	568	754	829	1 029	1 094	1 238	3 324	3 420	3 680	4 443	4 329	4 568
<i>z toho dividendy</i>	17	20	46	61	58	57	127	231	394	919	1 849	2 392	2 700	2 354
<i>reinvestované zisky z PZI</i>	0	0	1	0	2	36	16	16	1 844	1 727	899	1 092	647	597
dane na produkciu (produkty)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	73	134	165	231	233
ostatné bežné transfery	155	274	427	340	502	397	570	537	461	884	1 511	1 730	2 065	2 716
<i>z toho odvod z HNP</i>														
Vývoz zo SR	11 159	11 478	13 445	15 485	17 192	21 964	24 636	26 176	30 802	33 665	37 603	46 471	53 373	55 815
<i>vývoz tovarov</i>	8 691	9 234	10 982	12 756	14 300	18 476	20 580	21 966	26 903	29 788	33 120	41 138	47 565	49 727
<i>vývoz služieb</i>	2 468	2 244	2 463	2 729	2 892	3 488	4 056	4 210	3 899	3 877	4 483	5 333	5 808	6 088
Prvotné dôchodky a bežné transfery spolu	530	895	1 147	1 515	1 502	1 476	2 041	1 762	2 061	2 703	3 516	4 129	4 290	4 649
odmeny zamestnancov	201	299	306	331	374	425	541	650	746	1 069	1 594	1 755	1 837	1 784
<i>z toho hrubé mzdy</i>	161	240	245	265	299	340	432	503	639	896	1 399	1 546	1 612	1 557
dôchodky z majetku	221	206	340	496	351	485	611	519	648	523	664	960	866	959
subvencie na produkciu (z EU)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	174	290	333	385	389
ostatné bežné transfery	108	390	501	688	777	566	889	593	667	937	968	1 081	1 202	1 517
Saldo obchodnej bilancie (z pohľadu zahraničia)	-439	2 312	2 292	2 820	1 238	774	2 710	2 650	743	1 218	2 262	2 179	645	1 512
<i>saldo tovarov</i>	238	2 525	2 450	2 927	1 610	1 566	3 598	3 422	1 006	1 684	2 644	2 955	1 078	1 021
<i>saldo služieb</i>	-677	-213	-158	-107	-372	-792	-888	-772	-263	-466	-382	-776	-433	491
Saldo prvotných dôchodkov a bežných transferov	-38	-272	-107	-368	-116	5	-314	80	1 810	1 763	1 938	2 348	2 489	3 010
Saldo bežného účtu zahraničia	-477	2 040	2 185	2 452	1 122	779	2 396	2 730	2 553	2 981	4 200	4 527	3 134	4 522

Kapitálové príjmy a výdavky v sektore zahraničia, mil. EUR

<i>Kapitálové transfery prijaté mínus vyplatené+ost. trans.</i>	54	109	82	36	19	61	7	737	132	-87	177	-244	-265	-600
<i>z toho kapitálové transfery prijaté</i>	99	139	56	84	24	89	36	748	149	168	470	20	43	30
<i>kapitálové transfery vyplatené (-)</i>	45	30	3	97	9	30	35	24	31	253	307	288	432	555
Deficit/prebytok sektora zahraničia	-423	2 149	2 267	2 488	1 141	840	2 403	3 467	2 685	2 894	4 377	4 283	2 869	3 922
Podiel deficitu ekonomiky SR na HDP	2,2	-10,0	-9,5	-9,5	-4,1	-2,7	-7,1	-9,4	-6,6	-6,4	-8,9	-7,8	-4,7	-5,8

4. Závěry

Na záver zhrnieme najdôležitejšie znaky vývoja ekonomiky v rokoch 1995-2008. V tomto období môžeme vyčleniť etapy, ktoré sa líšia rôznymi vnútornými i vonkajšími vplyvmi, ktoré pôsobili na výsledky hospodárenia ekonomických subjektov i celej ekonomiky.

Pre prvé obdobie (1995-1998) bolo charakteristické spomaľovanie rastu ekonomiky (HDP klesal z 6,9% v roku 1996 na 4,4 v roku 1998). Nefinančné korporácie verejný sektor sa zadlžovali, ich deficit sa pohyboval v intervale -8 až -10% HDP. Hlboká vnútorná nerovnováha mala svoj odraz vo vonkajšej nerovnováhe, keď deficit voči zahraničiu dosahoval až mínus 10% HDP. V bankovom sektore sa akumulovali úvery, ktoré sa neskôr ukázali ako stratové. Menová dlžnícka kríza si koncom roka 1998 vyžiadala opatrenia na riešenie nahromadených problémov v ekonomike.

Obdobie rokov 1999-2000 bolo obdobím stabilizácie. Politika bola zameraná aj na stabilizáciu vonkajšieho deficitu, čo sa dosiahlo obmedzením dovozu najmä pre konečnú spotrebu. Opatrenia sa prejavili v znížení deficitu voči zahraničiu na -2,7% HDP. Vláda realizovala opatrenia smerujúce na ozdravenie nefinančných podnikov a reštrukturalizáciu bankového sektora.

Ďalšie roky (2001-2003) sa dajú považovať za roky, v ktorých sa opäť naštartoval rast ekonomiky. Po realizácii ozdravných opatrení začala konsolidácia verejných financií. Deficit sektora verejnej správy v roku 2003 klesol na -2,8% HDP. V ekonomike sa začali pripravovať hospodárske reformy. Zahraničné investície zvýšili exportnú výkonnosť ekonomiky a deficit zahraničného obchodu výrazne klesol, hoci PZI boli súčasne náročné aj na dovoz, hlavne materiálu, technológií a rástla aj dovozná náročnosť ekonomiky. V roku 2003 podiel vývozu na HDP predstavoval 76%, podiel dovozu 78%. Na deficite voči zahraničiu (-6,6% HDP) sa 4,5 p.b. podieľali už prvotné dôchodky a bežné transfery, v ktorých najvyššiu váhu mali dividendy a reinvestované zisky z PZI, ktoré smerovali vlastníkom PZI.

Roky 2004-2007 sa považujú za obdobie akcelerácie rastu ekonomiky. Rast HDP zrýchľoval každým rokom až na 10,4% v roku 2007. Potom, čo Slovensko vstúpilo do Európskej únie v roku 2004, zvýšila sa dôvera k ekonomickému prostrediu Slovenska, a pokračoval prílev priamych zahraničných investícií. Na dynamickom raste HDP sa najskôr veľkou mierou podieľal domáci dopyt a v rámci neho rast investícií (príspevok investícií v roku 2004-2005 predstavoval 3,4 až 4,5 p.b.), v rokoch 2006-2007 sa pridal aj zahraničný dopyt (2,2 až 2,4

p.b.). V súvislosti s predpokladaným vstupom SR do eurozóny a vo väzbe na rýchly rast ekonomiky sa zvýšilo úsilie o konsolidáciu rozpočtu verejného sektora.

Dynamický rast ekonomiky spomalil v roku 2008 na 6,4%, keď na slovenskú ekonomiku dopadli následky svetovej hospodárskej krízy, ktoré sa prejavili znížením zahraničného dopytu a spomalením rastu produkcie v odvetviach priemyselnej výroby.

Summary

The aim of the study is to analyse the impact of the economic development on the balance of institutional sectors. Income and capital flows are analysed based on sectoral accounts data for the period 1995 to 2008.

In the first part of the study the development of the economy is reviewed. The production, consumption and income structure of GDP are analysed. In the second part of the study financial results of particular sectors are related to the balance on the current and the capital accounts of the respective sector. Legislative changes, economic reforms, government measures as well as systemic changes such as joining the EU and entering eurozone are mentioned as explanatory factors. Sectors - of corporation (non-financial as well as financial), households, general government and rest of the world – are analysed.

Four periods are identified – for which the development, the balance of the economy and the balance in particular sectors differ: 1995-1998 (pre-crisis), 1999-2000 (stabilisation-restructuring), 2001-2003 (restart-pre-reform), 2004 - 2008 (reform - acceleration).

Literatúra

- [1] Hajnovičová, V.: Rast ekonomiky SR, medzisektorové toky a výsledky hospodárenia sektorov v období 1995-2006. Prognostický ústav SAV. Pracovné materiály. Bratislava 2007
- [2] Hajnovičová, V.: Analýza medzisektorových väzieb v ekonomike SR. Prognostický ústav SAV. Pracovné materiály. Bratislava 2005.
- [3] Hajnovičová, V.: Formovanie dôchodkových tokov v období transformácie ekonomiky Slovenskej republiky. Ekonomický časopis, 46, 1998, č.2.
- [4] Hajnovičová, V.: Štrukturálne zmeny v ekonomike Slovenska v období 1991- 1998. Prognostický ústav SAV. Pracovné materiály č. 10. Bratislava 2001.
- [5] Revidované údaje za sektorové účty SR za roky 1995 – 2008. Databáza Eurostatu.
- [6] Správy o finančnej stabilite za roky 2005-2008. Materiály NBS.
- [7] Štátne záverečné účty SR. Materiály Ministerstva financií SR.

Prílohy

Príloha 1 Tabuľky ku kapitole 2

Príloha 2 Tabuľky ku kapitole 3

Príloha 1 Tabuľky ku kapitole 2

Tabuľka 1

<i>Výdavková skladba HDP, stále ceny roku 2000, mil. EUR</i>														
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Konečná spotreba domácností	9 829	10 761	11 238	11 953	11 942	12 205	12 902	13 613	13 831	14 418	15 363	16 267	17 418	18 489
Konečná spotreba NISD	148	139	111	143	195	201	185	195	215	273	286	285	291	295
Konečná spotreba verejnej správy	3 891	4 324	4 337	4 588	4 252	4 449	4 684	4 867	5 065	4 954	5 120	5 643	5 567	5 807
Tvorba hrubého fixného kapitálu	4 599	5 983	6 819	7 459	6 291	5 687	6 421	6 433	6 261	6 560	7 717	8 432	9 168	9 790
Zmena stavu zásob	-52	345	37	-346	-391	41	242	310	-82	491	653,5	776,3		
Tvorba hrubého kapitálu	4 547	6 329	6 856	7 113	5 900	5 728	6 663	6 743	6 179	7 051	8 371	9 208	9 168	9 790
Domáci dopyt	18 414	21 553	22 541	23 797	22 289	22 583	24 434	25 418	25 291	26 695	29 139	31 403	32 443	34 380
Vývoz	10 065	9 925	10 504	12 706	14 258	15 532	16 595	17 486	20 273	21 768	23 936	28 972	32 972	34 017
Dovoz (-)	-9 828	-11 532	-12 428	-14 805	-14 868	-16 080	-18 244	-19 042	-20 459	-22 163	-24 901	-29 320	-31 927	-32 984
Zahraničný dopyt	237	-1 607	-1 923	-2 100	-610	-548	-1 649	-1 556	-187	-396	-965	-347	1 046	1 033
HDP	18 651	19 946	20 834	21 733	21 740	22 036	22 785	23 868	25 004	26 298	28 032	30 379	33 546	35 674

* stále ceny k roku 2000 vznikli reťazením medziročných objemov, preto súčet komponentov HDP sa nerovná objemu HDP

Tabuľka 2

<i>Výdavková skladba HDP, bežné ceny, mil. EUR</i>														
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Konečná spotreba domácností	9 847	11 218	12 645	14 202	15 591	17 262	19 275	20 956	22 687	25 384	27 751	30 816	33 860	37 555
Konečná spotreba NISD	138	131	115	171	261	284	279	304	355	482	516	590	596	630
Konečná spotreba verejnej správy	4 183	5 146	5 202	5 820	5 660	6 279	6 992	7 466	8 291	8 584	9 036	10 410	10 640	11 691
Tvorba hrubého fixného kapitálu	4 788	6 833	8 084	9 353	8 292	8 042	9 660	10 074	10 051	10 836	13 089	14 589	16 096	16 716
Zmena stavu zásob	-86	503	72	-600	-506	31	308	577	-88	1 033	1 130	795	963	2 105
Prírastok mínus úbytok cenností	0	-3	26	28	27	27	51	54	30	28	20	25	36	37
Domáci dopyt	18 870	23 828	26 144	28 974	29 325	31 925	36 565	39 431	41 326	46 347	51 542	57 225	62 191	68 734
Vývoz	11 159	11 478	13 445	15 485	17 192	21 964	24 636	26 176	30 802	33 665	37 603	46 471	53 373	55 815
Dovoz (-)	-10 720	-13 790	-15 737	-18 305	-18 430	-22 738	-27 346	-28 826	-31 545	-34 883	-39 865	-48 650	-54 018	-57 327
Zahraničný dopyt	439	-2 312	-2 292	-2 820	-1 238	-774	-2 710	-2 650	-743	-1 218	-2 262	-2 179	-645	-1 512
HDP	19 309	21 516	23 852	26 154	28 087	31 151	33 855	36 781	40 583	45 129	49 280	55 046	61 546	67 222

Tabuľka 5

Príspevok jednotlivých zložiek HDP k tempu rastu HDP, stále ceny (%)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Konečná spotreba domácností		5,0	2,4	3,4	-0,1	1,2	3,2	3,1	0,9	2,3	3,6	3,2	3,8	3,2
Konečná spotreba NISD		0,0	-0,1	0,2	0,2	0,0	-0,1	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Konečná spotreba verejnej správy		2,3	0,1	1,2	-1,5	0,9	1,1	0,8	0,8	-0,4	0,6	1,9	-0,3	0,7
Tvorba hrubého fixného kapitálu		7,4	4,2	3,1	-5,4	-2,8	3,3	0,1	-0,7	1,2	4,4	2,6	2,4	1,9
Zmena stavu zásob		2,1	-1,4	-2,4	0,1	2,0	0,9	0,3	-1,5	2,2	0,1	-0,4	0,2	0,5
Tvorba hrubého kapitálu		9,6	2,8	0,7	-5,2	-0,8	4,2	0,4	-2,2	3,4	4,5	2,2	2,6	2,4
Domáci dopyt		16,8	5,1	5,5	-6,6	1,4	8,4	4,4	-0,4	5,5	8,7	7,3	6,1	6,3
Vývoz		-0,8	2,9	10,6	7,1	5,9	4,8	3,9	11,7	6,0	8,2	18,0	13,2	3,1
Dovoz (-)		-9,1	-4,5	-11,4	-0,3	-5,6	-9,8	-3,5	-5,9	-6,8	-10,4	-15,8	-8,6	-3,2
Zahraničný dopyt		-9,9	-1,6	-0,8	6,9	0,3	-5,0	0,4	5,7	-0,8	-2,2	2,2	4,6	-0,04
HDP		6,9	4,4	4,4	0,0	1,4	3,4	4,8	4,7	5,2	6,5	8,5	10,4	6,4

Tabuľka 6

Príspevok jednotlivých zložiek HDP k tempu rastu HDP, bežné ceny(%)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Konečná spotreba domácností		7,1	6,6	6,5	5,3	5,9	6,5	5,0	4,7	6,6	5,2	6,2	5,5	6,0
Konečná spotreba NISD		0,0	-0,1	0,2	0,3	0,1	0,0	0,1	0,1	0,3	0,1	0,2	0,0	0,1
Konečná spotreba verejnej správy		5,0	0,3	2,6	-0,6	2,2	2,3	1,4	2,2	0,7	1,0	2,8	0,4	1,7
Tvorba hrubého fixného kapitálu		10,6	5,8	5,3	-4,1	-0,9	5,2	1,2	-0,1	1,9	5,0	3,0	2,7	1,0
Zmena stavu zásob		3,1	-2,0	-2,8	0,4	1,9	0,9	0,8	-1,8	2,8	0,2	-0,7	0,3	1,9
Prírastok mínus úbytok cenností		0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Domáci dopyt		25,7	10,8	11,9	1,3	9,3	14,9	8,5	5,2	12,4	11,5	11,5	9,0	10,6
Vývoz		1,7	9,1	8,6	6,5	17,0	8,6	4,5	12,6	7,1	8,7	18,0	12,5	4,0
Dovoz (-)		-15,9	-9,0	-10,8	-0,5	-15,3	-14,8	-4,4	-7,4	-8,2	-11,0	-17,8	-9,8	-5,4
Zahraničný dopyt		-14,2	0,1	-2,2	6,0	1,7	-6,2	0,2	5,2	-1,2	-2,3	0,2	2,8	-1,4
HDP		11,4	10,9	9,7	7,4	10,9	8,7	8,6	10,3	11,2	9,2	11,7	11,8	9,2

Príloha 2 Tabuľky ku kapitole 3

Tabuľka 1

Štruktúra príjmov a výdavkov v sektore nefinančných korporácií v rokoch 1995-2008

Ukazovateľ	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bežné príjmy sektora (spolu)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
čistý prevádzkový prebytok	81,8	66,7	64,9	63,0	63,2	66,4	70,8	68,8	72,6	76,4	75,0	79,6	77,8	79,0
dôchodky z majetku	10,6	9,7	10,6	8,4	7,6	8,6	8,6	9,0	6,5	8,1	8,5	8,7	11,6	13,1
úroky	9,2	8,8	9,3	7,5	6,6	7,1	7,4	7,7	4,8	6,4	5,8	5,0	5,2	3,6
ostatné bežné transfery	7,6	23,6	24,5	28,6	29,2	25,0	20,6	22,2	21,0	15,5	16,5	11,7	10,6	7,9
Výdavky voči ostatným sektorom	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
dôchodky z majetku	47,1	46,6	47,5	46,2	46,2	49,9	44,0	39,8	58,5	58,5	59,5	60,6	62,8	61,3
úroky	33,9	33,6	35,1	34,0	35,9	36,5	27,8	23,8	15,8	14,0	11,7	10,3	11,9	14,2
dividendy a reinvestované zisky	12,1	12,1	11,6	10,6	8,7	11,8	14,9	14,2	41,7	44,0	47,2	49,7	50,3	46,4
bežné dane z dôchodkov	37,1	31,7	26,5	25,5	24,8	24,4	27,2	29,2	22,1	18,6	18,3	19,1	18,5	19,0
ostatné bežné transfery	15,8	21,6	25,9	28,3	29,0	25,8	28,8	31,1	19,4	22,9	22,2	20,3	18,7	19,7

Tabuľka 2

Podiel príjmov a výdavkov sektora nefinančných korporácií na HDP, v %

Ukazovateľ	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bežné príjmy sektora (spolu)	14,1	16,3	15,9	16,5	17,0	16,2	16,0	13,3	13,3	16,8	15,2	17,9	20,1	20,4
čistý prevádzkový prebytok	11,6	10,9	10,3	10,4	10,7	10,8	11,3	9,1	9,7	12,9	11,4	14,2	15,7	16,1
dôchodky z majetku	1,5	1,6	1,7	1,4	1,3	1,4	1,4	1,2	0,9	1,4	1,3	1,6	2,3	2,7
úroky	1,3	1,4	1,5	1,2	1,1	1,2	1,2	1,0	0,6	1,1	0,9	0,9	1,0	0,7
ostatné bežné transfery	1,1	3,8	3,9	4,7	5,0	4,0	3,3	2,9	2,8	2,6	2,5	2,1	2,1	1,6
Bežné výdavky sektora (spolu)	14,4	14,5	15,6	15,4	15,6	13,7	12,3	10,3	13,3	14,1	13,6	13,8	14,4	15,7
dôchodky z majetku	6,8	6,7	7,4	7,1	7,2	6,8	5,4	4,1	7,8	8,2	8,1	8,4	9,0	9,6
úroky	4,9	4,9	5,5	5,2	5,6	5,0	3,4	2,5	2,1	2,0	1,6	1,4	1,7	2,2
dividendy a reinvestované zisky	1,8	1,7	1,8	1,6	1,4	1,6	1,8	1,5	5,6	6,2	6,4	6,9	7,2	7,3
bežné dane z dôchodkov	5,3	4,6	4,1	3,9	3,9	3,3	3,3	3,0	2,9	2,6	2,5	2,6	2,7	3,0
ostatné bežné transfery	2,3	3,1	4,1	4,3	4,5	3,5	3,5	3,2	2,6	3,2	3,0	2,8	2,7	3,1
Čisté úspory	-0,3	1,8	0,3	1,1	1,4	2,5	3,7	2,9	0,0	2,8	1,5	4,1	5,7	4,8

Tvorba hrubého fixného kapitálu	17,2	21,5	22,8	25,2	20,3	15,7	19,2	17,5	16,3	16,2	18,6	18,3	18,5	17,1
Podiel deficitu/prebytku na HDP (%)	1,0	-8,2	-9,1	-7,9	0,6	8,0	-2,0	-2,1	-3,6	-3,0	-5,7	-3,1	-2,6	-3,1

Tabuľka 3

Štruktúra bežných príjmov a výdavkov v sektore finančných korporácií, v %

Ukazovateľ	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bežné príjmy sektora (spolu)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
čistý prevádzkový prebytok	29,7	11,9	10,9	4,8	5,0	-1,1	-1,9	12,8	15,3	15,7	18,8	13,4	9,5	12,7
dôchodky z majetku	62,7	81,6	82,3	83,3	84,7	90,0	83,5	71,8	66,9	65,1	59,4	59,3	63,5	60,8
z toho úroky	61,0	80,9	81,9	82,7	84,4	89,6	82,6	71,1	65,3	63,5	58,5	58,7	62,8	60,2
ostatné bežné transfery	7,6	6,5	6,8	11,9	10,3	11,1	18,5	15,4	17,8	19,2	21,7	27,3	27,0	26,4
z toho sociálne príspevky do penz.fondov	100,0	0,0	0,0	0,0	0,8	1,4	2,3	2,7	3,8	3,9	10,1	17,7	17,8	17,9
Bežné výdavky sektora (spolu)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
dôchodky z majetku	79,5	88,2	90,3	85,9	88,2	87,8	81,5	83,7	83,2	82,6	81,4	81,7	82,7	78,4
úroky	69,1	81,3	83,8	80,8	75,5	75,8	72,3	76,2	64,3	66,0	63,8	62,1	66,2	59,5
dividendy a reinvestované zisky	6,2	3,9	3,5	2,1	9,6	9,0	5,9	3,6	14,9	13,4	14,0	14,9	11,3	8,3
bežné dane z dôchodkov	9,8	3,6	1,7	5,2	2,3	1,6	0,9	1,3	1,6	2,5	3,6	3,9	3,9	4,8
ostatné bežné transfery	10,7	8,3	8,0	8,9	9,5	10,6	17,6	15,0	15,2	14,9	14,9	14,3	13,4	16,8
z toho sociálne dávky zo súkromných fondov	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,3	0,6	1,1	1,5	1,6	1,5	1,7	2,4

Podiel príjmov a výdavkov sektora finančných korporácií na HDP, v %

Ukazovateľ	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bežné príjmy sektora (spolu)	13,4	13,8	14,0	14,2	13,4	10,8	9,0	9,7	9,1	9,2	9,4	9,6	9,3	9,1
čistý prevádzkový prebytok	4,0	1,7	1,5	0,7	0,7	-0,1	-0,2	1,2	1,4	1,4	1,8	1,3	0,9	1,2
dôchodky z majetku	8,4	11,3	11,5	11,8	11,4	9,7	7,5	7,0	6,1	6,0	5,6	5,7	5,9	5,5
z toho úroky	8,2	11,2	11,5	11,7	11,3	9,7	7,4	6,9	6,0	5,9	5,5	5,6	5,8	5,5
ostatné bežné transfery	1,0	0,9	1,0	1,7	1,4	1,2	1,7	1,5	1,6	1,8	2,0	2,6	2,5	2,4
z toho sociálne príspevky do penz.fondov	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,4	0,9	1,7	1,7	1,6
Bežné výdavky sektora (spolu)	9,8	12,8	12,2	13,0	12,5	10,0	7,9	7,9	8,4	9,0	7,8	7,6	7,4	7,0
dôchodky z majetku	7,8	11,3	11,0	11,1	11,1	8,8	6,4	6,6	7,0	7,4	6,4	6,2	6,1	5,5
úroky	6,7	10,4	10,2	10,5	9,5	7,6	5,7	6,0	5,4	5,9	5,0	4,7	4,9	4,2
dividendy a reinvestované zisky	0,6	0,5	0,4	0,3	1,2	0,9	0,5	0,3	1,2	1,2	1,1	1,1	0,8	0,6
bežné dane z dôchodkov	1,0	0,5	0,2	0,7	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
ostatné bežné transfery	1,0	1,1	1,0	1,2	1,2	1,1	1,4	1,2	1,3	1,3	1,2	1,1	1,0	1,2
z toho sociálne dávky zo súkromných fondov	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
Disponibilný dôchodok, čistý	3,6	1,0	1,8	1,2	0,9	0,8	1,1	1,8	0,8	0,3	1,5	2,0	1,9	2,1
Úprava čist.majetku dom.v rezervách penz.fondov(-)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,2	0,8	1,6	1,5	1,5
Čisté úspory	3,6	1,0	1,8	1,2	0,8	0,7	0,9	1,6	0,5	0,1	0,7	0,4	0,3	0,6
Tvorba hrubého fixného kapitálu	1,9	2,7	1,8	1,5	0,8	0,7	0,5	0,4	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,4
Podiel defícitu/prebytku na HDP (%)	2,2	-1,1	0,5	0,2	0,6	0,7	1,2	1,9	0,8	0,2	1,0	0,6	0,6	0,9

Tabuľka 4

Štruktúra bežných príjmov a výdavkov v sektore domácností, v %

Ukazovateľ	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bežné príjmy sektora (spolu)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
odmeny zamestnancov	53,5	52,9	54,1	53,5	51,4	52,1	50,9	50,9	52,0	51,1	52,3	51,9	50,8	49,3
z toho hrubé mzdy	40,4	40,0	41,5	41,1	39,8	40,1	39,1	38,9	40,3	39,8	41,0	40,9	40,1	38,3
zmiešané dôchodky čisté	18,9	19,5	19,5	19,7	21,0	22,2	23,7	23,9	24,8	25,0	25,4	26,1	26,8	28,2
☒ dôchodky z majetku	6,8	7,1	7,4	7,5	7,3	6,3	5,0	4,6	3,6	3,7	2,5	2,7	3,2	3,6
z toho úroky	4,4	5,0	5,2	5,6	5,5	4,6	3,4	3,1	2,2	2,8	1,8	1,7	1,7	1,5
☒ sociálne dávky	19,0	17,9	16,9	16,9	17,7	17,1	17,1	17,3	15,7	16,7	16,8	16,2	15,7	15,2
ostatné bežné transfery (len D75 + D3+D72)	1,9	2,5	2,1	2,3	2,7	2,3	3,4	3,3	3,9	3,6	3,0	3,1	3,5	3,8
z toho poistné náhrady neživotného poistenia	0,6	0,6	0,5	0,7	0,4	0,4	0,6	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5	0,4
Bežné výdavky sektora (spolu)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
dôchodky z majetku	2,6	2,2	2,9	3,0	3,1	2,4	1,9	1,9	2,0	2,9	3,3	5,7	6,0	5,8
z toho úroky	2,5	2,1	2,7	2,8	2,9	2,2	1,6	1,7	1,8	2,7	3,1	5,4	5,8	5,6
bežné dane z dôchodkov	20,0	19,4	20,1	19,4	21,6	18,3	18,5	17,5	18,7	16,0	15,6	14,4	15,1	14,9
sociálne príspevky	69,0	69,6	66,3	67,6	65,4	69,7	69,5	70,6	69,2	71,3	70,2	66,8	65,9	65,1
☒ ostatné bežné transfery (len D75+D71)	8,5	8,7	10,7	10,1	9,9	9,6	10,1	9,9	10,1	9,8	10,9	13,1	13,0	14,2
z toho čisté platby poistného než. poistenia	2,0	1,6	1,8	2,4	1,1	1,4	2,0	1,6	1,8	2,0	1,4	1,5	1,4	1,2

Podiel príjmov a výdavkov sektora domácností na HDP, v %

Ukazovateľ	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bežné príjmy sektora (spolu)	76,4	80,5	81,4	81,4	81,7	80,5	80,9	81,0	77,8	76,4	77,0	76,5	76,8	77,8
odmeny zamestnancov	40,9	42,6	44,0	43,6	42,0	41,9	41,1	41,2	40,5	39,0	40,2	39,7	39,0	38,3
z toho hrubé mzdy	30,8	32,2	33,8	33,5	32,5	32,3	31,6	31,5	31,3	30,4	31,6	31,3	30,8	29,8
zmiešané dôchodky čisté	14,4	15,7	15,8	16,1	17,1	17,8	19,2	19,4	19,3	19,1	19,6	20,0	20,6	21,9
☒ dôchodky z majetku	5,2	5,7	6,0	6,1	6,0	5,1	4,0	3,7	2,8	2,8	1,9	2,1	2,4	2,8
z toho úroky	3,4	4,1	4,3	4,6	4,5	3,7	2,8	2,5	1,7	2,1	1,3	1,3	1,3	1,2
☒ sociálne dávky	14,5	14,4	13,8	13,8	14,4	13,7	13,8	14,0	12,2	12,7	13,0	12,4	12,1	11,8
ostatné bežné transfery (len D75 + D3+D72)	1,4	2,0	1,7	1,9	2,2	1,9	2,7	2,7	3,0	2,7	2,3	2,4	2,7	2,9
z toho poistné náhrady neživotného poistenia	0,4	0,5	0,4	0,5	0,3	0,3	0,5	0,3	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,3
Bežné výdavky sektora (spolu)	22,5	23,6	23,3	22,7	22,3	21,2	21,7	22,0	21,3	20,2	20,7	21,5	21,5	22,1
dôchodky z majetku	0,6	0,5	0,7	0,7	0,7	0,5	0,4	0,4	0,4	0,6	0,7	1,2	1,3	1,3
z toho úroky	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	1,2	1,3	1,2
bežné dane z dôchodkov	4,5	4,6	4,7	4,4	4,8	3,9	4,0	3,9	4,0	3,2	3,2	3,1	3,3	3,3
sociálne príspevky	15,5	16,4	15,5	15,3	14,6	14,8	15,1	15,6	14,8	14,4	14,5	14,4	14,2	14,4
☒ ostatné bežné transfery (len D75+D71)	1,9	2,1	2,5	2,3	2,2	2,0	2,2	2,2	2,2	2,0	2,2	2,8	2,8	3,1
z toho čisté platby poistného než. poistenia	0,4	0,4	0,4	0,5	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Disponibilný dôchodok, čistý	53,9	56,9	58,1	58,7	59,4	59,3	59,2	59,0	56,5	56,2	56,3	55,0	55,3	55,7
☒ nečinná spotreba domácností (-)	51,0	52,1	53,0	54,3	55,5	55,4	56,9	57,0	55,9	56,2	56,3	56,0	55,0	55,9
Úprava čist. majetku dom. v rezervách penz. fondov (+)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,2	0,8	1,6	1,5	1,5
Čisté úspory	2,9	4,8	5,1	4,4	4,0	4,0	2,5	2,2	0,8	0,2	0,8	0,6	1,8	1,3
Čisté úspory bez úpravy majetku v rezervách penz. fondov)	2,9	4,8	5,1	4,4	3,9	3,8	2,3	2,0	0,6	0,0	0,0	-1,0	0,3	-0,1
Tvorba hrubého fixného kapitálu	3,0	3,7	3,7	4,9	5,5	6,5	5,6	6,1	5,4	4,9	5,5	5,5	5,3	5,3
Podiel deficitu/prebytku na HDP (%)	2,8	9,0	5,0	3,4	2,4	1,1	0,3	-0,8	-1,0	-1,5	-1,4	-1,5	-0,5	-1,0

Tabuľka 5

Štruktúra príjmov a výdavkov v sektore verejnej správy rokoch 1995-2008

Ukazovateľ	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bežné príjmy sektora (spolu)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
dane na produkciu	32,6	33,1	32,4	32,9	32,1	32,9	31,2	32,4	33,7	35,8	36,6	34,7	35,5	33,0
príspevky sociálneho poistenia	34,0	38,3	37,5	38,3	36,5	37,4	39,5	41,9	39,4	39,3	37,9	37,0	38,1	38,4
dôchodky z majetku	4,0	4,3	2,9	2,8	5,0	5,7	4,9	2,2	3,6	5,1	5,7	4,8	4,9	3,9
z toho dividendy	1,5	1,8	1,4	1,4	3,6	3,1	2,3	0,4	1,0	2,7	3,7	2,8	3,2	2,4
úroky	2,5	2,3	1,4	1,1	1,3	2,4	2,6	1,6	2,4	2,2	1,8	1,7	1,4	1,2
daň z príjmov	24,4	23,2	22,9	23,1	23,4	19,6	20,5	20,0	20,0	18,0	17,8	18,8	19,8	20,4
od fyzických osôb	10,1	11,0	11,6	11,3	12,5	10,2	11,0	11,0	11,2	9,5	9,5	9,6	10,5	10,4
od podnikateľských subjektov	14,3	12,2	11,3	11,8	10,9	9,3	9,4	9,0	8,8	8,5	8,2	9,2	9,3	10,0
ostatné transfery	5,0	1,1	4,3	2,9	3,0	4,4	3,9	3,4	3,3	1,9	2,1	4,6	1,7	4,2
z toho D74 Medzinárodná spolupráca	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,6	0,9	0,8	1,5
Bežné výdavky sektora (spolu)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
subvencie na produkciu	21,1	17,8	19,8	14,1	12,5	11,3	10,1	7,4	9,0	10,4	7,5	8,0	7,7	10,7
dôchodky z majetku	10,6	11,7	11,2	12,8	15,8	18,5	19,1	17,5	13,6	12,1	9,9	8,9	8,8	8,0
sociálne dávky	63,3	65,6	63,5	68,9	66,7	61,8	65,0	67,4	64,7	68,3	71,4	72,3	73,9	72,8
ostatné bežné transfery	5,0	4,9	5,5	4,2	5,0	8,3	5,8	7,7	12,6	9,2	11,2	10,8	9,5	8,6

Podiel príjmov a výdavkov sektora verejnej správy na HDP v rokoch 1995-2008

Ukazovateľ	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bežné príjmy sektora (spolu)	44,4	41,7	40,3	39,0	38,5	38,0	36,4	35,1	35,5	33,9	33,8	32,1	31,1	31,5
dane na produkciu	14,5	13,8	13,1	12,8	12,4	12,5	11,4	11,4	12,0	12,1	12,4	11,2	11,0	10,4
príspevky sociálneho poistenia	15,1	16,0	15,1	15,0	14,1	14,2	14,4	14,7	14,0	13,3	12,8	11,9	11,8	12,1
dôchodky z majetku	1,8	1,8	1,2	1,1	1,9	2,2	1,8	0,8	1,3	1,7	1,9	1,6	1,5	1,2
z toho dividendy	0,7	0,8	0,6	0,6	1,4	1,2	0,8	0,1	0,3	0,9	1,3	0,9	1,0	0,8
úroky	1,1	1,0	0,6	0,4	0,5	0,9	0,9	0,6	0,8	0,7	0,6	0,6	0,4	0,4
daň z príjmov	10,8	9,7	9,2	9,0	9,0	7,4	7,5	7,0	7,1	6,1	6,0	6,1	6,2	6,4
od fyzických osôb	4,5	4,6	4,7	4,4	4,8	3,9	4,0	3,9	4,0	3,2	3,2	3,1	3,3	3,3
od podnikateľských subjektov	6,3	5,1	4,5	4,6	4,2	3,5	3,4	3,2	3,1	2,9	2,8	3,0	2,9	3,1
ostatné bežné transfery	2,2	0,5	1,7	1,1	1,2	1,7	1,4	1,2	1,2	0,6	0,7	1,5	0,5	1,3
z toho D74 Medzinárodná spolupráca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,3	0,2	0,5
Bežné výdavky sektora (spolu)	22,4	21,7	21,5	19,8	21,4	21,9	20,9	20,4	18,4	18,0	17,4	16,4	15,7	15,5
subvencie na produkciu	4,7	3,9	4,3	2,8	2,7	2,5	2,1	1,5	1,7	1,9	1,3	1,3	1,2	1,7
dôchodky z majetku	2,4	2,5	2,4	2,5	3,4	4,1	4,0	3,6	2,5	2,2	1,7	1,5	1,4	1,2
sociálne dávky	14,2	14,2	13,7	13,6	14,3	13,6	13,6	13,7	11,9	12,3	12,4	11,9	11,6	11,3
ostatné bežné transfery	1,1	1,1	1,2	0,8	1,1	1,8	1,2	1,6	2,3	1,7	1,9	1,8	1,5	1,3
Disponibilný dôchodok, čistý	22,0	20,1	18,8	19,2	17,1	16,0	15,5	14,7	17,1	15,9	16,4	15,7	15,4	16,0
Konečná spotreba	21,7	23,9	21,8	22,3	20,2	20,2	20,7	20,3	20,4	19,0	18,3	18,9	17,3	17,4
Čisté úspory	0,3	-3,9	-3,0	-3,0	-3,1	-4,1	-5,2	-5,6	-3,4	-3,1	-1,9	-3,2	-1,9	-1,4
Kapitálové transfery, prijaté mínus vyplatené	-2,6	-6,0	-1,5	-2,4	-5,7	-9,4	-2,1	-3,4	-0,6	-0,4	-1,7	-1,1	-0,8	-1,6
Tvorba hrubého fixného kapitálu	2,4	3,8	5,4	4,0	2,9	2,8	3,1	3,3	2,6	2,4	2,1	2,2	1,9	2,0
Podiel deficitu/prebytku na HDP (%)	-3,4	-9,9	-6,3	-5,3	-7,4	-12,3	-6,5	-8,2	-2,8	-2,4	-2,8	-3,5	-1,9	-2,3

Tabuľka 6

Podiel transakcií so zahraničím na HDP (%)

Bežný účet zahraničia	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dovoz do SR	55,52	64,10	65,98	69,99	65,62	72,99	80,77	78,37	77,73	77,30	80,89	88,38	87,77	85,28
<i>dovoz tovarov</i>	46,25	54,66	56,32	59,96	56,65	64,34	71,42	69,02	68,77	69,74	72,57	80,10	79,03	75,49
<i>dovoz služieb</i>	9,28	9,44	9,66	10,03	8,97	8,65	9,36	9,35	8,96	7,56	8,32	8,28	8,73	9,79
Prvotné dôchodky a bežné transfery spolu	2,55	2,90	4,36	4,39	4,93	4,75	5,10	5,01	9,54	9,90	11,07	11,77	11,01	11,39
<i>odmeny zamestnancov</i>	0,12	0,15	0,19	0,20	0,20	0,18	0,19	0,18	0,21	0,20	0,26	0,25	0,25	0,21
<i>z toho hrubé mzdy</i>	0,10	0,13	0,16	0,17	0,16	0,15	0,16	0,15	0,18	0,17	0,21	0,21	0,20	0,17
<i>dôchodky z majetku</i>	1,62	1,47	2,38	2,88	2,95	3,30	3,23	3,37	8,19	7,58	7,47	8,07	7,03	6,80
<i>z toho dividendy</i>	0,09	0,09	0,19	0,23	0,21	0,18	0,38	0,63	0,97	2,04	3,75	4,35	4,39	3,50
<i>reinvestované zisky z PZI</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,12	0,05	0,04	4,54	3,83	1,82	1,98	1,05	0,89
<i>dane na produkciu (produkty)</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,16	0,27	0,30	0,38	0,35
<i>ostatné bežné transfery</i>	0,80	1,27	1,79	1,30	1,79	1,27	1,68	1,46	1,14	1,96	3,07	3,14	3,36	4,04
<i>z toho odvod z HNP</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vývoz zo SR	57,80	53,35	56,37	59,21	61,21	70,51	72,77	71,17	75,90	74,60	76,30	84,42	86,72	83,03
<i>vývoz tovarov</i>	45,01	42,92	46,04	48,77	50,91	59,31	60,79	59,72	66,29	66,01	67,21	74,73	77,28	73,98
<i>vývoz služieb</i>	12,78	10,43	10,33	10,43	10,30	11,20	11,98	11,45	9,61	8,59	9,10	9,69	9,44	9,06
Prvotné dôchodky a bežné transfery spolu	2,75	4,16	4,81	5,79	5,35	4,74	6,03	4,79	5,08	5,99	7,13	7,50	6,97	6,92
<i>odmeny zamestnancov</i>	1,04	1,39	1,28	1,27	1,33	1,36	1,60	1,77	1,84	2,37	3,23	3,19	2,98	2,65
<i>z toho hrubé mzdy</i>	0,83	1,12	1,03	1,01	1,06	1,09	1,28	1,37	1,57	1,99	2,84	2,81	2,62	2,32
<i>dôchodky z majetku</i>	1,14	0,96	1,43	1,90	1,25	1,56	1,80	1,41	1,60	1,16	1,35	1,74	1,41	1,43
<i>subvencie na produkciu (z EU)</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,39	0,59	0,60	0,63	0,58
<i>ostatné bežné transfery</i>	0,56	1,81	2,10	2,63	2,77	1,82	2,63	1,61	1,64	2,08	1,96	1,96	1,95	2,26
Saldo obchodnej bilancie (z pohľadu zahraničia)	-2,27	10,75	9,61	10,78	4,41	2,48	8,00	7,20	1,83	2,70	4,59	3,96	1,05	2,25
<i>saldo tovarov</i>	1,23	11,74	10,27	11,19	5,73	5,03	10,63	9,30	2,48	3,73	5,37	5,37	1,75	1,52
<i>saldo služieb</i>	-3,51	-0,99	-0,66	-0,41	-1,32	-2,54	-2,62	-2,10	-0,65	-1,03	-0,78	-1,41	-0,70	0,73
Saldo prvotných dôchodkov a bežných transferov	-0,20	-1,26	-0,45	-1,41	-0,41	0,02	-0,93	0,22	4,46	3,91	3,93	4,27	4,04	4,48
Saldo bežného účtu zahraničia	-2,47	9,48	9,16	9,38	3,99	2,50	7,08	7,42	6,29	6,61	8,52	8,22	5,09	6,73

<i>Kapitálové transfery prijaté mínus vyplatené+ost. trans.</i>	0,28	0,51	0,34	0,14	0,07	0,20	0,02	2,00	0,33	-0,19	0,36	-0,44	-0,43	-0,89
<i>z toho kapitálové transfery prijaté</i>	0,51	0,65	0,23	0,32	0,09	0,29	0,11	2,03	0,37	0,37	0,95	0,04	0,07	0,04
<i>kapitálové transfery vyplatené (-)</i>	0,23	0,14	0,01	0,37	0,03	0,10	0,10	0,07	0,08	0,56	0,62	0,52	0,70	0,83
Prebytok zahraničia	-2,2	10,0	9,5	9,5	4,1	2,7	7,1	9,4	6,6	6,4	8,9	7,8	4,7	5,8

